Осиё ва Шарқий Европада ягона

Тошкентдаги минтақавий банк ўқув маркази қошида банкларда фаолият юритаётган ёш, иқтидорли кадрларнинг жаҳон андозалари даражасида мутахассис бўлиб етишишлари учун махсус банк ўқуви ташкил қилинди. Тақдимот маросими Тошкентдаги минтақавий банк ўқув маркази биносида бўлиб ўтди. Мазкур ўқув лойиҳасини Германия техник ҳамкорлик жамияти ишлаб чиққанди. Франкфурт банк академияси ҳамда ривожланаётган мамлакатлар банк ва молия соҳаси кадрларининг малакасини оширишга ихтисослашган Берлин АБГ Консалт ташкилоти ўқув марказини ташкил этишда ҳамкорлик қилди.

Тошкентдаги минтақавий банк ўқув марказининг таъсисчилари Европа Тараққиёт ва тикланиш банки, Туркия банклар уюшмаси, Ўзбекистон тижорат банклари, Тожикистон ва Қирғизистон банклари эканлиги, унинг салоҳияти нечоғли баландлигини билдиради. Шунингдек, минтақавий банк ўқув марказини ташкил этишда ТАСИС (Европа иттифоқи комиссияси) маблағлари доирасида Европа ҳамжамияти ҳам ҳамкорлик қилди. Ўқув маркази қошида ташкил қилинган ўқув банки нафақат Ўрта Осиё, балки Шарқий Европада ҳам ягона ҳисобланади.

Аслиддин АБДУЛАЗИЗ ўғли

Самарқанднинг баланд хирмони

Вилоят ғаллакорлари давлат шартнома режасини ошиғи билан уддаладилар.

—Ҳар гектар ердан олинадиган ҳосилдорликни 45 центнерга, умумий тоннани эса 500 минг тоннага етказамиз, — дейди вилоят ҳокими ўринбосари, қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси бошлиғи Бердали Бердимуродов. — Пойариқ, Каттақўрғон, Пастдарғом каби туманлар ғаллакорлари гектаридан 45-50 центнердан ҳосил олишди. Яна 45 минг тонна уруғлик тайёрлаш учун астойдил меҳнат қилинмоқда.

Саттор Абдуғаниев, Ширинбой Худойбердиев, Ҳидоят Болтаева каби юзлаб бригада ва оилавий пудратчилар ҳосилдорликни 90-95 центнерга етказдилар.

Ғалла ўрилган майдонларда такрорий экинлар экиш бошлаб юборилди.

Лутфулла МАМАСОЛИЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири

Академиянинг янги аъзолари

Ўзбекистон Бадиий академиясида академиянинг янги аъзолари билан учрашув бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Нарзулла Жўраев қатнашди ва йиғилганлар ҳамда академия аъзолигига қабул қилинганларни юксак муваффақият билан қутлади.

Тинимсиз изланиш ва маҳоратларини ҳисобга олган ҳолда Б.Бобоев, Л. Ибрагимов (график рассом), Й. Турсунназаров (ранг тасвирчи), Ш. Мўминова (кулол-рассом), А. Умаровлар — ҳақиқий, М. Саидов (рангтасвирчи), О. Файзуллаев (ёғоч ўймакор)лар — фахрий аъзоликка қабул қилиндилар.

Абдумалик ШОПЎЛАТОВ

БУ ДУНЁНИНГ ИШЛАРИ

Ҳиллари Клинтон ўз номзодини қўймоқчи

АҚШнинг биринчи хоними Ҳиллари Клинтон сенат сайловлари сари илк қадамини ташлади. Федерал сайлов комиссияси хабарига кўра, АҚШ Президентининг рафиқаси сайлов учун лозим бўлган барча ҳужжатларни топширган ва энди тайёрлов комитетини ташкил этиши мумкин. Мазкур комитет 2000 йилдаги сайловлар учун номзодлар қандай имкониятларга эгалигини аниқлаш мақсадида жамоатчилик фикрини ўрганиш билан шуғулланади.

Ҳиллари хоним ўзининг сайловда иштирок этиши борасида ҳозирча ҳеч қандай қарорга келгани йўқ. Борди-ю у иштирок этгудек бўлса, Нью-Йорк шаҳри мэри, республикачи Руди Жулиани унинг асосий рақибига айланиши мумкин.

Навбатдаги иркий камситишлар

Қўшма Штатларда ирқий асосдаги навбатдаги жанжал чиқди. Индиана штатининг Блумингтон шаҳрида корейс черковида бир киши ўлдирилди. Гувоҳларнинг айтишича, черков ёнида бир қуролли киши автомобилда ўтирган экан. Одамлар черковдан чиқаётган пайтда ўт очган. Полиция вакилининг хабарига кўра, автомобилда ўтирган киши ўтган жума ва шанба кунлари Чикагода отишма ташкил қилган ва бунда битта қора танли кишини ўлдирган ҳамда олтита яҳудийни ва Осиёдан келган бир кишини ярадор қилган. Тахмин қилинишича, ўқ отган киши оқ ирқчи гуруҳларнинг вакили экан.

Коммюнике эълон қилди

Россиянинг Анголадаги элчихонаси УНИТА ташкилоти фаолларини россиялик учувчиларни озод этишга ундаб коммюнике эълон қилди. Мазкур ҳужжатда таъкидланишича, Россия ташқи ишлар вазирлиги УНИТАдан, аниқроғи, унинг раҳбари Жонас Савимбидан ушбу масалага инсонпарварлик нуқтаи назаридан ёндошишни ва рус учувчиларини тезроқ озод этишни сўраган.

УНИТА 12 май ва 30 июнь куни Россиянинг иккита самолётини уриб туширгани ва учувчиларнинг биттаси қурбон бўлиб, еттитаси асир олинганини эътироф этган ҳолда, тутқунликда турганлар Россия ҳарбий қўшинларининг ёлланган кишилари эканини ва уларни судга топширажагини айтмоқда.

Ёрдам пули ажратилади

Жаҳон банки Албанияга 400 миллион АҚШ доллари миқдорида ёрдам пули ажратишини маълум қилди. Ёрдам пули Албанияда турли муассасаларни ташкил этишга, инфраструктурани ривожлантириш ва банклар фаолиятини яхшилашга сарфланади. Бундан ташқари, мазкур ёрдам орқали таълим, соғлиқни сақлаш тизимида ҳам ислоҳотлар олиб бориш ҳамда мамлакатдаги қашшоқликка барҳам бериш кўзда тутилган.

Ватанни севмак иймондандур!

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Ўзбекистон Халқ демократик партияси газетаси

1999 йил 8 июль, пайшанба • № 79 (24.474).

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Миллий хавфсизлик Кенгашининг мажлиси тўғрисида ахборот

1999 йил 7 июлда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Миллий хавфсизлик Кенгашининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисни мамлакат Президенти, Миллий хавфсизлик Кенгаши раиси Ислом Каримов бошқарди.

Мажлисда Қуролли Кучлар ва чегара қўшинларини ислоҳ қилиш бўйича қабул қилинган ҳукумат қарорларининг бажарилиши, республикамиз ҳудудининг хавфсизлигини таъминлаш борасидаги масалалар кўриб чиқилди. Бунда мамлакатимиз тинчлиги ва осойишталигини самарали ва ишончли ҳимоя қила оладиган ҳаракатчан, яхши жиҳозланган қўшилмалар ва қисмларни шакллантириш масалаларига алоҳида эътибор берилди.

Қўшинларнинг ҳудудий бошқарув тизимини такомиллаштириш, мамлакат мудофааси ва хавфсизлигини таъминловчи тузилмаларнинг ўзаро ҳамкорликда ҳаракат қилишлари, қўшилмалар ва қисмларни белгиланган манзилларда қулай шарт-шароитлар яратиб жойлаштириш, ҳарбий хизматчиларнинг профессионал тайёргарлиги ва уларни қайта тайёрлаш, қўпорувчи-террорчи гуруҳлар ва бошқа жиноий тажовузлардан давлатимиз сарҳадларини ишончли равишда ҳимоя қилиш ва қўриқлаш масалаларига доир чора-тадбирлар кўриб чиқилди.

Кўрилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

(ЎзА).

Мустақиллик манзаралари

Абдувоҳид ТЎРАЕВ (ЎзА) олган сурат

Қабоҳатдан асрайлик!

Кўз ўнгимизда портлаш содир бўлди. Тинч ва осойишта ҳаётимизга тажовуз қилинди. Фарзандларимиз, оиламиз, кўркли хонадонларимизга қарата ўқ отилди. Бу ўқ, бу портлаш Истиқлол мамлакатининг тараққиётига, келажагига қаратиб отилди. Ўзини, элини таниган, оёққа қалқиб, қаддини, кўкрагини озод кўтараётган одам учун таҳлика эди бу.

Ҳушёр тортдик. Ғаним оёғимиз остидан чиқди. Не-не улуғларимиз, миллатнинг шаън-шавкати деб ўзини ўтга-чўққа урган боболаримиз орзу қилган озодлик кўксига тиғ санчмоқчи бўлдилар. Шу заминнинг суви, тузи, ҳавоси ҳаққи-ҳурмати ўзбек халқининг мустамлака қамчиларининг изи қолган елкасига офтоб тегиб, мунаввар осмонимизда эрк қуёши чарақлаган паллада яна бизни зулмотга, зимистонлик сари чорлаган ёвузларнинг асл мақсадлари ошкора бўлди.

Истиқлолгача дарёларимизда тўлиб қонлар оққан эди. Муте, қадди дол ўзбекнинг қўлига бир парча нон узатиб, оёғига кўринмас кишан солдилар. Ўзи яратиб, ўзгаларни кийдирган халқни боқиманда дедилар. Бош кўтарганнинг бошини олдилар. Қуллик занжирига қарши исён қилганларни отдилар. Шу халқ униб ўсмасин, фикри равшан тортмасин дедилар, ўз йўлини топмасин, шаклан озод, мазмунан империянинг қули бўлиб қолсинлар, биз уларнинг бўйнига арқон солиб хоҳлаган йўлимизга бошлайлик, деб ният қилдилар. Халқни вақти-вақти билан далалардай шудгорлаб, фикри, ўрни, бўйи баландроқларини каллаклаб, текислаб турдилар. Бу қабиҳ ниятларига маълум маънода эришдилар ҳам. Лекин ҳар

Огоҳликка даъват

бирининг интиҳоси бор. Зулумот ортида ёруғлик, жаҳолат ортида адолат муқаррардир. Халқ озод бўлди. Истиқлолга эришди. Бундан кўра инсон боласи учун олий неъмат йўқ.

Бугун гуллаётган юртимизга тош отганлар миллат бўлиб бириккан инсонларнинг кўксига тиғ санчди. Ўз қавмини қонга бўяди. Ёруғлик тушган чеҳраларга тун пардасини ёпдилар. Халқнинг кўксидан отилган оҳу фарёд, нафрат бўғизларга тиқилган йиғи, нигоҳлардаги унсиз ғамдан мен ўз озодлигимни, ўз Ватанимни, ўз хонадонимни сен разилларга бериб қўймайман, Президентимиз айтганлари каби фарзандларимизни сенларга топширмаймиз, деган нолани англаш мумкин. Чунки бу нонкўрларга миллат, Ватан, оила, келажак туйғулари бегона. Улар Истиқлол деб курашган боболаримиз руҳини чирқиратгани етмаганидек, Ватанни мустақил этган ва шу йўлда бир-бирига оға-ини бўлиб, қон-қардош бўлиб меҳнат қилаётган замондошларига ҳам хиёнат қилдилар. Озодликка чанг солган қўллар чирийди, халқни қаро кунда кўрмоқчи бўлган кўзлар оқиб тушади, Ватанини сотганларни на ер ости, на ер усти кўтариб туришга ҳазар қилади.

Гоҳо дилимни бир нарса ўртайди. Бирлаш, мушт бўл, Ўзбекистон бўл, халқ бўл, ошнонингни олдирма, ўзингни танит, деб бир-биримизнинг қаддимизга суянч бўладиган пайтимизда ичимиздан чиққан бу ватанфурушлар ёвуз қилмишларининг томири қаерга бориб туташган? Уларда замин туйғуси, Ватан ҳисси, халқни ҳурмат қилиш деган улуғ тушунчалар бормикан? Ўз Ватанига бир тошчалик ёхуд бир чўпчалик нафи тегмаган бу ғаламислар келажак авлод олдида ўзларини нима деб оқлашарканлар? Улар наҳотки ўзларини шу халққа мансуб деб ўйласалар? Халқ бошига қирғин солганларнинг мен шу халқнинг вакилиман дейдиган тиллари куймайдими?

Оғир ўйлар... жавобсиз саволлар...

Тўғри, кичик оилада бўлгани каби катта Ватаннинг ҳам муаммолари кўп, катта. Аммо бу катта муаммоларнинг ечими ҳеч қачон қон тўкиш, одам ўлдириш билан ҳал қилинмайди. Ҳеч қачон!

Ватанга қўл кўтариш ватандошларга қўл кўтариш, онага қўл кўтариш билан баробар. Илоҳо, болаларимизни шундай қабоҳатдан Оллоҳнинг ўзи асрасин. Қўлимиздан келганча ўзимиз асрайлик!

Ҳалима ХУДОЙБЕРДИЕВА,
Ўзбекистон халқ шоири

Иқтисодиётни эркинлаштириш

Барқарорлик шартлари

1. Илк қадамлар

Мустақиллик шарофати туфайли бозор иқтисодиётига асосланган ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамияти қуриш йўлини танлаб олдик. Зеро, бу йўл умумбашарий бўлиб, бизнинг миллий манфаатимизга мос келади. Биз «ўзбек модели»га таяниб тадрижий ислоҳотлар йўлидан бордик, уларни босқичма-босқич амалга оширдик, босиб ўтилган йўлга холисона баҳо бериб, тараққиётимизнинг устувор йўналишларини белгилаб олдик. Шулардан бири иқтисодиётни эркинлаштиришдир.

Истиқлолимизнинг илк йилларидаёқ тоталитар режали иқтисодиётдан бозор иқтисодиётига ўтиш йўлидан бордик. Хилма-хил мулкчиликка асосланган кўп укладли иқтисодиёт шакллана борди. Илгари ҳамма нарса давлатники бўлса, эндиликда хусусий мулк, жамоа мулки, ҳиссадорлар мулки, пайчилик мулки, қўшма мулк, бизнес, ишбилармонлик, тадбиркорлик, хориж капитали деган тушунчалар ҳаётимизнинг ажралмас қисмига айланиб бормоқда.

Иқтисодиётимизда нодавлат сектори кенг кўлам касб этди. Унинг таркибида хусусий, ижара, жамоа корхоналари, кооперативлар, ширкатлар, ҳиссадорлик жамиятлари, қўшма корхоналар, деҳқон ва фермер хўжаликлари фаолият кўрсатмоқда. 1998 йилда нодавлат секторида Ўзбекистонда яратилган соф маҳсулотнинг деярли 75 фоизи яратилди. Бултур шу секторга жами капитал инвестицияларнинг 57 фоизи ётқизилди, ишга туширилган асосий ишлаб чиқариш фондларининг 62,7 фоизи нодавлат секторига тегишли. Корхоналар давлат тазйиқидан ҳоли, қандай маҳсулот чиқаришини, даромадни қандай тақсимлаш ва сарфлашни ўз манфаатидан келиб чиққан ҳолда ҳал этмоқда. Иқтисодиётни эркинлаштириш туфайли хусусий мулк ва мулкдорларнинг, тадбиркорларнинг мавқеи ва ўрни мустаҳкамланаётганлигига ишонч ҳосил қиламиз. Бу, сўзсиз, бизнинг ютуғимиз. Лекин бу билан чеклана олмаймиз, чунки иқтисодиётимизни янада эркинлаштириб, демократия тамойилларига кенг йўл очилгандагина бозор муносабатлари мустаҳкам қарор топади.

2. Ҳаётий зарурат

Президентимиз олға сурган иқтисодиётни эркинлаштириш ғояси чуқур илмий қоидаларга асосланади ва бозор иқтисодиётининг туб моҳиятини инобатга олади. Биз тоталитар режали иқтисодиётдан бозор тизими сари борар эканмиз, бу йўл табиатига кўра эркин, демократик бўлишини, унга хос белгиларни бозор ислоҳотларини жорий этиш орқали барпо этилишини ёддан чиқариб бўлмайди. «Ўзбек модели»нинг эътиборли томонларидан бири шуки, у ўтиш даврида бозор иқтисодиёти жараёнларига албатта давлат бош-қош бўлиши керак, деган хулосага таянади. Давлат бош ислоҳотчи сифатида иқтисодий эркинликни таъминлайди, бу жараён тадрижий равишда ва босқичма-босқич юз беради. Мана, деярли 8 йилдирки, биз эркинлик томон ривожланиб боряпмиз, бунга эса изчил ва собитқадамлик билан ислоҳотларни чуқурлаштириш орқали эришмоқдамиз.

Иқтисодиётни эркинлаштириш бирёқлама ва бир кунда бўладиган иш эмас, балки мураккаб ва қийинчиликлар билан кечадиган кўп қиррали жараёндир. Унинг асосий жиҳатлари қуйидагилардан иборат: мулк ва хўжалик юритиш эркинлигини таъминлаш; давлат нархларидан эркин бозор нархларига ўтиш; бошқаришни давлатдан секин-аста хўжалик субъектларининг ўзига бериш; бозор механизмининг амал қилишига йўл очиш; нимани, қанча ишлаб чиқариш, кимга ва қайси нархда сотиш ва олинган даромадни қандай сарфлашни корхоналар ва маҳсулот ишлаб чиқарувчиларнинг ўзига қўйиб бериш; пул муомаласи бозор қонуниятларига биноан эркин боришига эришиш; ташқи иқтисодий фаолиятни ҳам маъмуриятчиликдан ҳоли этиш; давлатнинг иқтисодиётга аралашувини бозор қонун-қоидаларига мос меъёрга келтириш ва ҳоказо.

Бу йўналишдаги ўзгаришларни муттасил амалга ошириш мамлакатимизда янгича иқтисодий муҳит яратди. Бозор талабига биноан ишлаш боқимандаликни орқага суриб иқтисодий фаолликка туртки берди. Натижада аввал иқтисодиётни барқарорлаштиришга, сўнгра мана, уч йилдирки, муттасил ўсиб боришига эришилди.

Ҳозирги Ўзбекистон МДҲ мамлакатлари орасида иқтисодиётнинг даражаси жиҳатидан 1990 йил кўрсаткичига энг яқин турган мамлакатдир. Эришилган ютуқлар, энг аввало, эркинлаштиришдаги собитқадамликдир. Аммо иқтисодиётни янада ривожлантириш ва халқ фаровонлигини ошириш эркинлаштиришни узлуксиз жараёнга айлантиришни тақозо этади.

3. Иқтисод таянчи

Иқтисодиётни эркинлаштириш аввало янгича мулкларни яратиш ва ривожлантиришни билдиради. Ҳозир Ўзбекистондаги нодавлат секторида 167 мингдан зиёд корхона, 24 минг фермер хўжалиги ва деярли 3 миллион деҳқон хўжалигининг ўз эгалари бор. 2 миллиондан зиёд аҳоли уй-жой эгасига айланди, 450 минг кишидан иборат акциядорлар бўлиб, улар қимматли қоғозлар мулкдорини ташкил этадилар. Хуллас, илгари мулк давлат қўлида тўпланса, энди у халқ орасида диффузиялашди, яъни тарқалди. Хусусий мулк ҳаётимизнинг ажралмас қисмига айланди, уни давлат қонун йўли билан кафолатлайди, ўз ҳимоясига олади. Тоталитар тизим даврида эса хусусий мулк тақиқланган эди, унга интилиш эскиликка талпиниш деб қораланди, унинг соҳиблари синфий душман сифатида йўқ қилиб юборилди. Энди замонлар ўзгарди, ота-боболаримиз авайлаб келган ва ардоқлаган хусусий мулк қарор топмоқда.

Аммо янги мулкчиликнинг шаклланиши якунланганича йўқ. Ваҳоланки, бу иқтисодий эркинликнинг асосий шарти. Чунки, мулксиз киши иқтисодий жиҳатдан мустақил эмас, унда мулкий манфаат йўқ, шу боис у иқтисодий фаол бўла олмайди. Аксинча мулк соҳиби қўл учида ишламайди, ўз мулкини, бойлигини ошириш учун астойдил ҳаракат қилади. Мулк эгалари алоҳида ижтимоий гуруҳни — мулкдорлар синфини ташкил этади. Мана шундай синфни шакллантиришни йўлбошчимиз бир неча бор муҳим вазифа сифатида ўртага ташлади. «Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда» асарида бу масалага яна қайтиб шундай дейди: **«Биринчи галдаги асосий вазифа — мулкдорлар синфини шакллантириш масаласини тубдан ҳал этиш лозим. Бошқача айтадиган бўлсак, биз ўз олдимизга қўйган мақсадни — хусусий мулкчилик етакчи ўринда турадиган кўп укладли иқтисодиётни барпо этиш мақсадини амалга оширишимиз керак»**. Мулкдорда мулкий манфаат ва мулкий масъулият фақат шундай шароитдагина мужассамлашади, шу боис бу синф жамиятнинг энг иқтисодий фаол қатламини ташкил этадики, бозор иқтисодиёти мана шуларга таянади. Бу ўринда, энг аввал, хусусий мулк соҳибларини назарда тутиш керак. Аммо бу мулк бир хил эмас. У, биринчидан, индивидуал, яъни якка соҳибларга тегишли мулк бўлса, иккинчидан, корпоратив хусусий мулкдан иборатдирки, бу акциядорлар-ҳиссадорлар мулкини билдиради.

Ҳозирча бу жараён давом этмоқда. Гап шундаки, аҳоли таркибидаги акциядорлар унинг ишлайдиган қатламининг атиги 3,8 фоизини, ёпиқ жамиятлар акция эгалари эса 3 фоизини ташкил этади. Шубҳасиз, акция мулкдорларини кўпайтириш зарурати бор, аммо акция бозорининг яхши ишламаслиги бунга йўл бермаётир. Натижада аҳолининг сарфланмай қолаётган пул даромади ҳисобидан акциялар сотиб олинмайди, улар аҳоли қўлида ўлик капитал вазифасини ўтаб, ўз соҳибларига даромад келтирмайди. Бундай нуқсонларни бартараф этиб бориш муҳим, чунки аҳоли жамғармасининг инвестицияланмаган, яъни капиталга айланмаган қисми ортиб бориши иқтисодиёт учун номақбул ҳодисадир.

Мулкдорлар синфи ҳақида гап кетганда Президентимиз пайчилар мулкига урғу бермоқда. Бу бежиз эмас, албатта. Чунки пайчилик муносабати бетакрор мулкчиликни билдиради. Бу «ўзбек модели»нинг муҳим белгиси, деҳқонларни мулк соҳибига айлантиришнинг асосий воситасидир. Деҳқонларга бериладиган пай уларнинг мулкий улуши сифатида уларга даромад-дивиденд олиш ҳуқуқини беради. Пайчилик мулки Ўзбекистондаги корпоратив хусусий мулкнинг кўринишидир.

Даромад келтирмаган мулк иқтисодий жиҳатдан мулк эмас, чунки мулкдорнинг манфаати амалга ошмайди. Акция ва пай шаклидаги мулк соҳибларида эгалик туйғуларини вужудга келтириш учун мулкий даромад сезиларли бўлиши керак, аммо бунга етишганимизча йўқ, чунки ҳозир бу даромад хонадон даромадининг бор-йўғи 0,4 фоизини ташкил этади. Бунинг асосий сабаби — аҳоли қўлидаги корпоратив мулкнинг катта эмаслигида. Агар иқтисодий эркинлик кўлами кенгайиб, бозор механизми тўла ишга солинса, шубҳасиз рентабеллик ошади, дивиденднинг аҳамияти ортади ва мулкий муносабатлар мустаҳкамланади.

Мулкдорлар синфи деганда, умуман ҳар қандай мулк эгаларини тушуниш нотўғри, чунки истеъмолга ва ишлаб чиқаришга хизмат қилувчи мулклар борки, уларни фарқлай билиш керак. Ҳозир иш кучи ва барча истеъмол буюмлари аҳолининг мулки, лекин унинг эҳтиёжига қаратилган. Мамлакатимизда 14 миллион нафар катта ёшдаги аҳоли бўлса, унинг қандайдир миқдорда ўз мулки бор, у миллий бойликнинг 20 фоизига тенг, лекин бу истеъмолга хизмат қилади, аммо даромад келтирмайди. Гап бошқа мулк ҳақида кетади, у ҳам бўлса бизнесга хизмат қилувчи мулкдир. Ҳисоб-китобларга қараганда, бу мулк соҳиблари мустақиллик йиллари деярли 5 миллион нафарга етиб қолди, аммо улар тасаррufидаги мулк катта эмас. Уни кўпайтириш нуқул хусусийлаштириш ҳисобидан бўлади десак, хато қиламиз, чунки у ўзини-ўзи ҳосил этиб туриши зарур. Бунга хусусий даромадларни инвестициялаш орқали эришилади. Чунки шу йўл билан мулк объекти кўпайтирилади. Аммо хусусий инвестициялар кўп эмас, шу билан бирга ҳозирча улар ишлаб чиқаришдан кўра

(Давоми 2-бетда)

Иқтисодиётни эркинлаштириш

(Давоми. Боши 1-бетда)

кўпроқ ноишлаб чиқариш соҳасига юборилмоқда. Масалан, ўтган йили хусусий инвестициялар 70,5 миллиард сўм бўлса, шундан 67,8 миллиард сўми (96,2 фоиз) ноишлаб чиқариш, яъни уй-жой қуришга, 2,7 миллиард сўми (3,8 фоиз) ишлаб чиқаришга юборилди. Буни вақтинчалик ҳол деб қабул қилиш мумкин. Гап шундаки, хусусий инвестицияларнинг ишлаб чиқаришга сарфланишини кўпроқ рағбатлантириш керак, акс ҳолда истеъмолни мўлжаллаган мулк жадал ўсиб, бизнес мулк секин кўпайиши юз беради. Бу эса миллий манфаатларимизга мос эмас.

4. Тараққиёт омили

Кичик ва ўрта бизнес равнақи иқтисодий эркинликнинг асосий мезони ҳисобланади. Негаки, у эркин ва демократик бозорни яратади. Маълумки, бозор эркин ёки монополлашган бўлади. Эркин бозорда сотувчилар ва харидорлар кўпчилик бўлиб, улар доимий рақобатда бўлади ва бозорнинг монополлашувига йўл бермайдилар. Бундан фарқли ўлароқ монополлашган бозорда озчилик йирик корхоналар ўз ҳукмронлигини ўрнатади. Бу билан рақобат кескин чекланади. Монополия, у қандай бўлишидан қатъи назар, иқтисодиётда турғунликни яратади, бунда юксак натижага эришиш учун интилиш сусаяди. Кичик ва ўрта бизнес монополи табиатига зиддир. Шу боис у қанчалик ривож топса, эркинлик шунча кучли бўлади. Мана шундай қонуниятни ҳисобга олган ҳолда мамлакатимизда кичик ва ўрта бизнес соҳасида жиддий ўзгариш ясаш, уни иқтисодиётда ҳал қилувчи ўрин эгаллашини таъминлаш вазифаси қўйилган. Мазкур бизнесда якка тартибда маҳсулот ишлаб чиқариш, хизмат кўрсатиш ва тижорат ишлари кўлами катта бўлмайди, у хусусий мулкка, аниқроғи, якка тартибдаги хусусий мулкка асосланади.

Президентимиз таъкидлаганларидек, **«Хусусий корхоналар сонини икки баравар кўпайтириб, ялпи миллий маҳсулотда улар улушини камида 25 фоизга етказишга эришмоғимиз лозим»**. Бунга эришсак, иқтисодиётни эркинлаштириш томон жиддий қадам қўйган бўламиз, чунки кичик ва ўрта бизнес халқ хўжалигимизда катта ўрин тутиши зарур бўлади. Маълумотларга қараганда, кичик ва ўрта бизнес АҚШ да ялпи миллий маҳсулотнинг 50 фоизини яратади, унинг ҳиссасига янгидан яратилган иш ўринларининг учдан икки қисми тўғри келади. Япониядаги мазкур бизнес секторида ялпи маҳсулотнинг 54 фоизи яратилади.

Шу боис кичик ва ўрта бизнес ривожини жадаллаштиришимиз зарур. Эндиликда у ўзининг мавжуд салоҳиятига таяниб, шу билан бирга давлат кўмагида ривожланиш имкониятига эга. Гап шундаки, илгариги кичик ва ўрта бизнес хусусийлаштириш замирида ривожланиб, яъни давлат мулкини хусусий мулкка айлантиришига қараб кенгайиб бормоқда. Асосан бу хизмат кўрсатиш ва тижорат борасида юз бермоқда, ишлаб чиқариш соҳасида суръат секинроқ. Ҳозир у биринчидан, ўз-ўзини молиялаштиришдек бозор қоидасига биноан ривожланиши, иккинчидан, унинг истиқболи ишлаб чиқаришга жадал кириб бориши билан таъминланиши мумкин. Аммо таҳлилнинг кўрсатишича, кичик ва ўрта бизнес тараққиётини таъминловчи инвестицион фаоллик етарли эмас. Масалан, ўтган йили хусусий секторнинг ишлаб чиқаришга ётқизилган жами капитал инвестициялардаги ҳиссаси атиги 1,4 фоизни ташкил этди. Гап шундаки, бу ерда, ноишлаб чиқариш соҳасига сармоя қўйишга мойиллик бор. Айни пайтда корхоналарнинг пул ресурслари инвестицияга камлик қилади. Табиийки, корхоналар пулни кўпроқ оборот (айланма) капитални тўлдиришга юборишади. Шундай вазиятда кичик ва ўрта бизнес ривожига кредит, айниқса, хорижий инвестициялар катта ҳисса қўшиши мумкин.

Кичик ва ўрта корхоналарни кредитловчи асосий молиявий муассаса «Тадбиркорбанк»дир. Унинг кредитларида ҳозир қисқа муддатли қарз бериш устуворлик қилиб келмоқда. Ваҳоланки, кичик ва ўрта бизнес ривожи унинг моддий техника негизининг мустаҳкамланишига боғлиқ. Бу эса ўз навбатида кўпроқ капитал сарф талаб қилади. Шуни инобатга олиб, давлат ўрта ва кичик бизнес соҳасидаги инвестицияларни кучайтириш чораларини кичиклик билан амалга оширмоқда. Аммо корхоналар ўз маблағини ишлаб чиқаришга камроқ жалб қилаётганликлари ўзига хос муаммо бўлиб турибди. Масалан, ўтган йили уларнинг ўз ҳисобидан ишлаб чиқариш учун қилган сарф-харажатлари 15,2 фоизни ташкил этди.

Кафолатларнинг кучсизлиги кичик ва ўрта бизнесга хориж капиталини жалб этишга халақит бериб келмоқда. Шу боис бу капитал кичик ва ўрта бизнесни четлаб ўтган ҳолда асосан давлат сектори, нодавлат секторидаги акционер ва қўшма корхоналарга кириб бормоқда, бу ерда хориж капиталининг тўртдан уч қисми жойлашмоқда. Кичик ва ўрта корхоналар ҳам рақобатбардош маҳсулот билан жаҳон бозорига чиқишлари учун давлат кафолатини таъминлаган ҳолда бу секторга хориж инвестицияларини кўпроқ юбориш зарур бўлади.

Кичик ва ўрта бизнес қанчалик кўпроқ қўллаб-қувватланса, унинг афзалликлари шунчалик яққол юзага чиқиши исботини топмоқда. Шу билан бирга мазкур соҳа барқарорлигини таъминловчи бир қатор омиллар мавжуд, уларни қисқача қуйидагича таърифлаш мумкин: бозордаги ўзгаришларга тез мослаша билиш; катта миқдордаги капиталга эҳтиёж бўлмаслиги ва шу боис қарзга катта капитал топишнинг осонлиги; оила меҳнати билан чекланиб, четдан иш кучи ёллаш учун қўшимча харажатлар сарф этмаслик.

Бу афзалликлар Ўзбекистонда ўрта ва кичик бизнесни жадал ривожлантиришнинг кенг имкониятлари мавжуд эканлигини кўрсатади.

Аҳмаджон ЎЛМАСОВ, иқтисод фанлари доктори, Шуҳрат ЖАББОРОВ, иқтисодий шарҳловчи.

(давоми бор).

Давр ишчанликни талаб этмоқда

Ҳисобот-сайлов конференциялари

Ўзбекистон Халқ демократик партияси Сирдарё вилоят ташкилотининг навбатдаги иккинчи конференциясида делегатлар анжуманнинг ишчанлик ва ўзаро талабчанлик руҳида бошладилар. Маърузачи, Ўзбекистон ХДП вилоят кенгашининг биринчи котиби Д. Кулматов, маъруза юзасидан музокараларда сўзга чиққан нотиқларнинг сўзларида ана шу туйғу ўз ифодасини топди.

Ҳақиқатан ҳам бугунга келиб Сирдарё вилоят партия ташкилоти ҳисобот даврида омма билан алоқасини янада мустаҳкамлади, одамларнинг дард ва ташвишлари, уларни қизиқтираётган масала ҳамда муаммолар билан астойдил шуғулланадиган ва шу орқали одамлар ишончини қозонадиган бўлиб қолди. Буни оддийгина бир мисолда ҳам кўрса бўлади. Агар партия ташкил топган йили унинг сафида 11 мингга яқин аъзо бўлган бўлса, бугунга келиб, ўз сафларида 18 минг 500 нафардан ортиқ аъзони бирлаштириб турибди. Бошланғич ташкилотлар сони 495 тага етди.

— Биз омма орасида ўз ўрнимизни топдик, — деди маърузачи. — Сафимизни партиямизнинг чин фидокорлари билан кенгайтиришга ҳамда жанговарлигини янада оширишга астойдил ҳаракат қилаверамиз.

Ҳудудий партия ташкилотларини барпо этиш ҳамда улар ишини давр билан ҳамнафас бўлиш даражасига кўтара олиш, янгиликларни илғаб олиб, уни омма эътиборига етказиш, ишчанлик, курашчанликнинг янги услуб ва йўлларини топиш ва ҳоказолар шулар жумласидандир. Музокарада сўзга чиққан Гулистон шаҳар партия ташкилотининг биринчи котиби Қаҳрамон Юсуфалиев жумладан ана шу хусусда тўхталиб ўтди. Шаҳар меҳнат жамоалари, маҳаллалар, жамоат жойларида ҳудудий ташкилот фаолияти яхши йўлга қўйилган. Бу ерда ҳудудий партия ташкилотларининг ривожланиш тизимининг ишлаб чиқилиши, айниқса, эътиборга лойиқ иш бўлди. Бу тадбир шаҳар ҳокимлиги, тегишли ишлаб чиқариш ҳамда жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда олиб борилмоқда.

Оқолтинлик Ўктамхон Каримованинг номи кейинги пайтларда кўпчиликнинг эътибори, одамлар тилига тушиб қолди. У мазкур туманда «Фарғона» деҳқон-фермер хўжаликлари ҳудудий партия ташкилоти котибаси. Партия ишининг ҳақиқий жонкуярларидан. Она бош бўлган ташкилот фаолларининг саъй-ҳаракатлари билан бу ерда ҳам кўп ибратли ишлар амалга оширилмоқда. Хўжаликдаги ёшлар билан ишлаш, хотин-қизларни фойдали меҳнат ҳамда жамоат ишларига жалб этиш борасида орттирилаётган тажрибалар эътиборга лойиқдир. Ҳозир ҳудудий ташкилот сафларида 205 дан ортиқ аъзо бор. Бу эса ҳисобот даврида улар сони деярли икки баробар кўпайди деганидир.

Сирдарё тумани ҳокими Собир Усмонов ўз сўзида Тошкентдаги 16 февраль воқеаларига тўхталар экан, биз бундан тегишли хулосалар чиқариб олишимиз керак, акс ҳолда, ўзимизга, ишимиз ва бурчимизга хиёнат қилган бўламиз, деди. Нотиқ шу муносабат билан партия ташкилотлари фаолиятида ёшлар ва диндорлар билан ишлаш борасидаги камчиликларга эътиборни қаратди. «Бизлар ҳам ёшлар, ҳам диндорларни ўз атрофимизга тўплаб олсаккина бу каби жиддий муаммоларни ечиш қудратига эга бўламиз», деди делегат ўз сўзида.

«Соғлом авлод учун» халқаро жамғармаси вилоят бўлими раиси Солия Давлатова партия ҳаётидаги долзарб муаммолардан бири — бошланғич ташкилотлар билан ишлаш масаласига йиғилганларнинг эътиборини тортди. Ким халқ қалби ишончини эгаллайман деса — бошланғич ташкилотга борсин, одамларга қалбан яқин бўлсин. Вилоят «Маҳалла» хайрия жамғармаси раиси Мўминжон Қурбонбоев ҳам партиямиз нуфузини ошириш ҳақида гапираркан, энг аввало, оддий одамлар, ҳаялар, хотин-қизлар ва ёшлар билан яқиндан мулоқотда бўлмоқ лозимлигини таъкидлади.

Маърузачи ва музокараларда сўзга чиққан нотиқлар партия ташкилотлари фаолиятидаги баъзи камчилик ва нуқсонлар ҳақида ҳам холисона фикр юритдилар. Хусусан, Мирзаобод, Меҳнатобод, Сайхунобод, Гулистон туманлари партия ташкилотларида бошланғич ташкилотлар билан ишлаш кўнгилдагидек эмаслиги, белгиланган қатор фойдали тадбирлар қоғозда қолиб кетаётгани, партия ташкилотлари, уларнинг айрим етакчилари жиддий муаммолар олдида баъзан ожизлик қилишаётгани танқид қилинди. Партиявий ишда сусткашлик, расмиятчилик кетмайди, олдинда турган катта ва масъулиятли вазифалар ҳар бир партия аъзоси, унинг фаолларидан жон куйдириб ишлашни, Ватан равнақи йўлида нималарга қодир эканимизни амалда намойиш эта билиш лозимлигини алоҳида таъкидлаб ўтишди.

Конференцияда Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгаши партиявий-ташкилий ишлар бўлими мудири Н.Тоиров сўзга чиқди. Шунингдек, конференция ишида Сирдарё вилоят ҳокими ўринбосари К.Оқбўтаев иштирок этди. Анжуманда кўрилган барча масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди ҳамда вилоят партия кенгашининг янги таркиби, тафтиш комиссияси сайланди, ташкилот фаолиятининг яқин келажакка мўлжалланган устувор йўналишлари белгиланди. Шунингдек, партиянинг навбатдаги III қурултойи ва умумий сайловлар ўтказилиши муносабати билан вилоят кенгашига тегишли ваколатлар берилди.

Янги сайланган вилоят партия кенгашининг биринчи пленуми бўлиб ўтди. Унда Дўстмурод Кулматов вилоят кенгашининг биринчи котиби этиб сайланди.

Абдужалил УМАРОВ, «Ўзбекистон овози» мухбири

1999 йилнинг январь-май ойлари давомида республика божхона идоралари ходимлари томонидан мамлакат иқтисодий хавфсизлиги ва ички бозорни ҳимоя қилиш, Республика Президенти ва Вазирлар Маҳкамаси томонидан божхона ишини мувофиқлаштиришга қаратилган ҳужжатлар талабларини бажариш, шунингдек, моддий бойликларни ва маданий-тарихий ҳамда бадиий аҳамиятга эга бўлган ёдгорлик буюмларни қонунга хилоф равишда республикамиз ҳудудидан олиб чиқиб кетилишининг олдини олиш борасида қатор тадбирлар амалга оширилди.

Давлат бюджетига маблағларнинг ўтказилиши ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 1,2 баробар ошди. 393,4 млн. сўмлик товарлар давлат фойдасига мусодара қилинди. Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси чегарасидан 143,736 АҚШ долларини ноқонуний равишда олиб ўтилишининг олди олинди. Давлат божхона чегараларидан ҳисобот даврида 133 ҳолатда ҳажми 1 тонна 427 кг. 776,2 гр. (1998 йилнинг шу даврида 129 ҳолатда 757 кг. 253 гр.) гиёҳвандлик моддаларининг ноқонуний олиб ўтилишига чек қўйилди. Яъни ўтган йилдагига қараганда 670 кг. 523,2 гр. кўп шундай ашёлар ушлаб қолинди.

Суратда: 1. «Тошкент» тайёрагоҳидаги 1-божхона масканида катта нозир Қодир Ҳусанжонов хизмат пайтида.

2. Тошкент вилоятининг Алишер Навоий номидаги 9-божхона маскани божхона нозири Аброр Қорабоев (чапда) ва божхона подполковниги Тоҳир Маҳаматбековлар.

Муҳаммад АМИН (ЎзА) олган суратлар

Тил — дарё, дарёмизни асрайлик

Русча ёзилиши	Ўзбекча қўлланиши (ва манба тилларидаги маъноси)
газета	**газета** (итальянча gazzeta — чақа, танга) «газета» сўзининг «рўзнома деб қўлланиши нотўғри»
гарант	**кафил**
гарантия	**кафолат**
география	**география** (юнонча ge — Ер — grapho — ёзаман) Баъзи мутахассисларнинг бу терминни «жўғрофия» сўзи билан алмаштириш ҳақидаги фикрлари ўзини оқламайди. Чунки «гео» элементи билан юзлаб терминлар ясалади (геология, геодезия ва ҳоказолар).
гимн	**мадҳия**
глобус	**глобус** (лотинча giobus — шар). Бу терминнинг баъзан «курраи мужассама» деб қўлланиши у горизонт, уфқ тексислиги англатган маънони ифодалай олмайди (лотинча horizon — чекловчи). Луғатларда, адабиётларда ҳар икки муқобил ҳам ишлатилади.
градус	**даража**
гражданин	**фуқаро**
гуманизм	**инсонпарварлик**
декларация	**баёнот**, декларация (лотинча declaratio — баён қилиш, эълон қилиш). бу термин 2 маънода қўлланади: баёнот (давлат, ҳукумат номидан баёнот) солиққа тортиладиган даромад миқдори ҳақидаги ҳужжат ва божхонага тақдим этиладиган ҳужжат
делегат	**вакил**, делегат (лотинча delegatus — юборилган, элчи). Бу атама ҳам 2 шаклда ишлатилади.
депутат	**депутат** (лотинча deputatus вакил этилган). Бу атаманинг ноиб деб ишлатилиши тўғри эмас. Ноиб ёрдамчи, ўринбосар маъносини билдиради.
дефицит	**тақчиллик**
диалог	**мулоқот**
диктор	**диктор** (лотинча dictor сўзловчи). Бу сўз эфирга узатилаётган матнни ўқийдиган ходим маъносида ишлатилади. Кейинги вақтларда «сухандон» сўзи диктор атамасига муқобил тарзида ишлатилмоқда. Бироқ форсча-тожикча «сухандон» сўзи бошқа маъно, яъни гапга чечан, нотиқ маъносини англатади.
директор	**директор** (лотинча director йўналтирмоқ). Бу термин ҳозирги вақтда оммавий ахборот воситаларида раҳбар сўзи билан алмаштириб ишлатилмоқда. Бироқ раҳбар атамаси умумий ном. Ҳар бир лавозимнинг ўз атамаси бор. Шу жумладан, директорлик лавозимини директор деб ёзиш ва айтиш дарқор (мактаб директори, завод директори).
документ	**ҳужжат**

(давоми бор)

Менинг уйимга бомба қўйдилар

«Февраль воқеалари» фильмидан сўнг

Ўша куни...

Тошкентда, ҳукумат уйига ва бир нечта обрўли бинолар тагига қўйилган бомбалар менинг уйимда ва ҳар бир ўзбекистонликнинг хонадонида портлади.

Ўша куни....

Биргина Президентга эмас, менга, оиламга, фарзандларимга, бутун бир миллатга суиқасд қилинди.

Оллоҳга айтганимиз бор экан — асради. Омон қолдик.

Ўша куни...

Қуёшга, нурга, эркка талпиниб яшаётган одамларнинг кўнглини зимистонлик қоплади. Қон ҳиди келди.

Ўлимнинг нафаси сезилди...

Уруш олови урилиб ўтди юзларга. Мамлакат бир чайқалгандай бўлди. Ҳаммамнинг кўнглида бир ташвиш ўрлади. Энди нима бўлади? Президентимиз омонмикин?..

Олти яшар қизим сўрайди жавдираб:

— Дадажон, нега портлатишибди?, — Телевизорга тушунмаслиги, тушунмай мўлтираб қарайди.

Ичимдан оғриқ қўзғалди... Ўзимни қўлга олишга уриниман. Боламни бағримга босаман.

— Дада, Мустақилликни мудофини ҳам портлатишаяпти. Ана Президент. Дада, қаранг. Тутун чиқаяпти.

Уни қаттиқроқ бағримга босаман. Қўрқма, ҳеч нарса, ҳеч нарса бўлгани йўқ, ўтиб кетади, Президентимизга ҳеч нарса қилмабди-ку. Қара, гапираяптилар. Хавотирланманглар деяптилар. Онажон, қўрқма, қўрқма болам.

Юзимни терс бураман. Ичимдаги оғриқ кўзимдан қуйилади.

Айни шу лаҳзада, айни шу чоғда юртнинг тақдири, болаларимизнинг, барчамизнинг қисматимиз ҳал бўлаётган чоғда, ичимдан Оллоҳга ёлвораман, юртни тинчитгин, уруш бўлмасин, деб илтижо қиламан.

Президентнинг халққа мурожаати кўнглимга, фарзандимга, оиламга, халқимга осойишталик беради, таскин топамиз.

Бу падарлаънатларнинг, тузҳоромларга нима керак экан ўзи, бу қонхўрлар қаердан пайдо бўлдийкан?

Миямда турли хил саволлар айланади. Гандираклайман. Юзимдан чиққан сўкинишни эшитиб болаларим қотиб қоладилар.

Кийиниб, эшикка йўл оламан.

— Дада, кетманг. Қўрқиб кетяпмиз, — дейди қизалоғим...

— Қўрқма, ҳаммаси ўтиб кетди. Йиғлама.

— Сиз қаёққа?

— Тез қайтаман. Мустақиллик майдонига бориб келаман...

— Бизнинг уйимизни ҳам портлатиб юборишса-чи?

— Портлатиб бўлишди. Қўрқма энди. Ана, аканг уйда. Катта йигит.

Ўша куни...

Юртнинг бир шоири, қолаверса, урушдан даҳшатли равишда қўрқадиган, уруш нима эканлигини ҳис қилган, ўн саккиз ёшида ўлимга рўбарў келиб, олис тупроқда қон кечиб, жанг қилган, танасини бир неча бор ўқ тилиб ўтиб, тирик қолган одамнинг ичидан нималар ўтаётганини бир тасаввур қилинг.

Мен бир жоним бўлса минг ғанимга беришга тайёр эдим. Ўлимдан қўрқмайман... Керак бўлса қурол ишлатишни ҳам эплайман. Фақат юртимда тинчлик бўлсин. Болам уйимиз остида қолиб кетмасин, Президентни, элни яхши йўлга бошлаган ҳукуматни йўқотмасинлар...

Ҳокимият учун ҳар қандай ифлос ишдан тап тортмайдиган юрт хоинлари учун менинг дилимда не кечаётгани, халқнинг ўй-орзуси сариқ чақачалик қадрсиз. Улар ўз мақсадига етсалар бўлди.

Кейин-чи? Кейин нима бўлади? Озодлик учун курашган, ўз Президенти атрофида жипслашган, саккиз йилки улкан ишларни амалга оширган халқнинг тақдири нима бўлади? Истиқлол нима бўлади? Биз-чи? Озодликни қўйиб, бу йўлда Президент билан ҳамжиҳат фидойилик қилганлар-чи? Яна ўша репрессия, хоинлар, ватанфурушлар — ўлдир-ўлдир, қама-қама бошланадими?

Ҳукуматнинг ардоқли ниятида юртга қўшин солишни мўлжаллаган ва ўз ҳокимиятини ўрнатишни режа қилган бир ҳовуч террорчиларнинг қўлидан ҳар қандай иш келиши муқаррар эди.

Оллоҳ асради. Омон қолдик. Юртнинг тинчлигига чанг солган қалҳатлар жазосини олаяпти. Эл кўзида уларнинг асл башараси кўриниб қолди. Гуноҳини тан олаяпти. Хатто ўзларига энг юқори лавозимларни бўлиб олган бу хоинларнинг гаплари кишининг энсасини қотиради. Шу савия, бу қаллоблар билан шундай мансабга лойиқмисан, сенга ҳокимиятни ким қўйибди, бир халқнинг кўзидан қонини оқизиб, разолат ботқоғида йўқотиб юбормоқчимидинг?

Мен сенга нима ёмонлик қилдим? Фарзандим-чи? Халқ сенга нима ёмонлик қилди? Ватан-чи, Истиқлол-чи? Ҳокимият деб, турли йўллар билан муқаддас динни оёқ ости қилдинг, худо урсин. Сен учун энг ёмон жазо — халқ нафрати! У тўлқин бўлиб оқмоқда. Бу тўлқинга барибир ғарқ бўласан, йўқ, сен бу тўлқин ичида аллақачон йўқ бўлдинг...

Сен қўйган бомбалар портлади. Халқнинг қотилига айландинг. Ит ҳам, қуш ҳам сендан афзал эканлигини, сен одамзот наслига терс борганингни ҳис қилаяпсанми?

Сени кўз ёшлар тутади. Боламнинг ўша кунги титроғи, мурғак дилларни кемирган қўрқув бугун нафрат алангасини олди... Бегуноҳ қурбонлар руҳи урди. Етим-есирлар фарёди уради сени.

На ўзинг чиқди. Одамлар яратувчанлик иши билан банд... Фарзандлар чеҳрасида кулги, кўнгилларида қуёш ўйнаяпти. Халқ ўз Президенти атрофида янада қаттиқ жипслашди.

Дарвоқе, бир гап айтай... Президентга отилган ўқ, халққа, Ватанга, озодликка отилган ўқдир. Бу тушунчадан эса само қадар чексиз. Юлдузлар янглиғ юксак. Билиб қўйинглар: само ва юлдузларга ўқ етмайди.

Қўчқор НОРҚОБИЛ

Миллат ва маънавият

Таҳдид ва сергаклик

Асримиз поёнига келиб инсоният тўплаган жуда катта тажриба шундан аниқ далолат берадики, ер юзидаги хоҳ кичик бўлсин, хоҳ катта бўлсин, ҳар бир давлатнинг тараққиёти, тинчлиги, барқарорлиги мазкур давлатларга хавф солиши мумкин бўлган таҳдидни англаб етиш салоҳияти ва қобилиятига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Чунки, минг афсуслар бўлсинки, жамиятимиз, миллатлар ва умуман инсониятга хавф солувчи таҳдидларнинг манбалари ҳали мавжуд. Балки бу ҳолат XXI асрда умумбашарият томонидан ечилиши лозим бўлган энг катта ва биринчи даражали муаммо бўлса ажаб эмас.

Бу масалани ҳал қилишда Президентимизнинг «Ҳар қандай таназзулдан, таҳликали мушкул аҳволдан аввалламбор халқнинг мардлиги, бунёдкорлик салоҳияти, теран маънавияти, содда қилиб айтганда, одамларнинг маданига таянибгина чиқиш мумкин», деган фикрлари биз учун дастуриламал бўлиб хизмат қилмоғи керак.

Бу ўринда биринчи навбатда ёшларимиз таҳдид омилига нисбатан ҳушёрлик, огоҳлик ва онглилик руҳида таълим ва тарбия бериш борасида кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирларни амалга оширишимиз зарурдир. Бунда барча давлат муассасалари ва жамоат ташкилотларининг масъулияти аниқ белгилаб қўйилиши керак.

Аввалламбор таълим ҳақида гапирадиган бўлсак, республикамиздаги барча таълим-тарбия муассасаларида зудлик билан «Таҳдид» тушунчасининг умумназарий масалалари» мавзусидаги махсус курсни мунтазам равишда ўқитиб боришлик мақсадга мувофиқ бўлур эди. Бундан ташқари барча ташкилотларда, жамоаларда, маҳаллаларда таҳдид тушунчасининг моҳиятини тушунтириб беришга қаратилган ўқишларни доимий равишда амалга ошириб бориш лозимдир.

Бунинг учун тегишли мутахассислар гуруҳи томонидан қисқа фурсатда ўқув қўлланмалари ва дастурларини ишлаб чиқишни йўлга қўймоқ даркор. Бунинг натижасида биз турли ақидапарастларнинг сафсаталарига нисбатан қақшатқич зарба бера оладиган ёшларни тарбиялашимиз ва уларнинг ғанимларига ишончини етиштира оламиз. Надоматларга мубтало бўлсинки, диний ақидапарастлар ёшларимизни ўзларига оғдириб олишга ҳужум қилганларида айнан ўзига хос «таълим» воситасидан унумли фойдаландилар. Кўпинча жамоатчиликнинг кечириб бўлмас лоқайдлиги туфайли маҳаллаларда масжидларда бемалол ўз ғояларини тарғиб қилувчи «маърузалар» ўқидилар. Турли-туман экстремистик руҳдаги услубият қўлланмаларни ёшларимиз ўртасида тарқатдилар. Иродаси мустақил бўлмаган, энг муҳими, душманларимиз кирдикорларини англаб етиш учун зарур билим кўникмаларига эга бўлмаган ёшларимиз уларга эргашдилар.

Таҳдид турли мамлакатларда ўзига хос шаклларда ва даражаларда намоён бўлиши мумкин. Лекин унинг мазмуни ва мақсади аслида бир нарсага йўналтирилган. Яъни, мавжуд сиёсий тузумга, сиёсий барқарорликка қарши ғаразли мақсадлардан иборат. Шу жумладан, олиб қараганда мустақил Ватанимизга бўлган ёвуз кучлар таҳдиди ҳам айрим мафкуравий, иқтисодий мақсад ва манфаатлар билан боғланган.

Мамлакатимизнинг хорижий давлатлар билан иқтисодий ҳамкорлиги йилдан йилга кенгайиб бормоқда. Республикамиз халқаро сиёсий ва иқтисодий ҳамкорлиги ўз қўламига кўра сайёрамизнинг барча минтақаларини қамраб олган десак хато қилмаймиз. Бунинг асосида эса республикамизнинг иқтисодий мустақиллигига олиб борилаётган очиқ демократик сиёсат ётади. Президент томонидан илгари сурилган ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишнинг бешта тамойили ўзининг ниҳоятда ҳаётчан эканлигини бугунги кунда исботлаб берди. Республикамизда чет эл инвесторлари учун қулай шарт-шароитлар яратиб берилганлигини жаҳоннинг ривожланган мамлакатлари ҳам мамнуният билан тан олмоқдалар. Буларнинг натижаси ўлароқ ҳозир Ўзбекистон халқаро иқтисодий муносабатларда энг ишончли шерик деган номга сазовор бўлиб турибди. Мамлакатимизнинг 1998 йилги ижтимоий-иқтисодий тараққиёти натижаларига назар ташлайдиган бўлсак, ушбу йилда 1,3 миллиард АҚШ доллари миқдорида хорижий инвестиция ўзлаштирилганини ёки бу кўрсаткич ўтган йилгига нисбатан қарийб 22,6 фоизга ошганлигининг гувоҳи бўламиз. Ёки яна бир бошқа мисол келтирадиган бўлсак, айтайлик дунёнинг энг ривожланган мамлакатларидан бўлмиш Япония билан республикамизнинг ўзаро товар айирбошлаши 1998 йилнинг ўзида 117 миллион АҚШ долларини ташкил этди. Дунёнинг энг нуфузли мамлакатлари билан мамлакатимизнинг ҳар томонлама ва тенг ҳуқуқли ҳамкорлиги йил сайин ривожланиб бормоқда. Масалан, АҚШ бугун Ўзбекистонни ўзининг стратегик ҳамкори деб ҳисобламоқда.

Бу ўринда шу йилнинг апрель ойида НАТОнинг 50 йиллиги муносабати билан Вашингтонда бўлган тадбирлар чоғида давлатимиз раҳбарига ниҳоятда юксак ҳурмат ва эҳтиром кўрсатилганлигини алоҳида мамнуният билан таъкидлаб ўтиш зарурдир.

Келтирилган шу фикрлар Ўзбекистонимиз дунёнинг энг нуфузли давлатлари қаторига кириб бораётганлигидан ёрқин далолат эмасми?..

Давлатимизнинг халқаро муносабатларнинг турли субъектлари билан алоқалар ва ҳамкорлигини кучайтириш борасидаги фаолиятида Президентимизнинг: «Мамлакат қанчалик интеграция алоқалари билан боғланган бўлса, унинг хавфсизлигига таҳдид шунчалик кам бўлади», деган ғояси асосий ўзак бўлиб хизмат қилмоқда.

Буларнинг бариси, чет элларда ялонбардорлик қилиб, мамлакатимизга нисбатан халқаро майдонда умумий ишончсизлик кайфиятини шакллантирмоқчи бўлган душманларимизнинг барча уринишлари ҳеч қандай натижа бермаганлигидан далолат беради.

Натижада мутлақо чорасиз қолган, лекин ўзларининг жинояткорона ниятларидан қайтмаган ватанфурушлар энди энг паст жиноий йўлни — террорни танлаб олдилар. Яъни, бошини олсанг, танаси ҳеч нима қила олмайди қабилида иш тутиб, кечаю кундуз фақат халқимизнинг фаровонлиги, бахтли келажаги учун тинимсиз меҳнат қилиб юрган юртбошимизнинг азиз жонига суиқасд қилишга уриндилар. Оллоҳга беадад шукроналар бўлсинки, ёвузлар бу сафар ҳам ўз мақсадларига эриша олмадилар.

Шу ўринда муҳим бир жиҳатни алоҳида эслаб ўтиш жоиздир. 16 февраль воқеаларидан кейин ғанимларимизнинг даъваталарига учиб, уларга эргашган, сўнгра пушаймон бўлиб, бош эгиб кечирим сўраган барча ёшларни Президентимиз меҳр-шафқат билан кечирдилар. Лекин ўзларини «чин мусулмон» ва «адолатпеша» деб кўрсатган Тоҳир Йўлдошев, Жума Намангоний каби шахслар ёшлардан ўн саккиз нафарини Тожикистоннинг Ғарм водийсида даҳшатли қийноқларга солиб ўлдиришга улгурдилар...

Қаранги, уларни юртбошимиз кечириб турган бир пайтда, хориждаги «валинеъматлари» кечирмадилар. Бу воқеалар барча ёшларимизга бир умрлик сабоқ бўлиши керак.

Албатта жамиятимиз аъзоларининг барчаси ҳозирги кунда қабоҳатга ботиб кетган ғанимларимизга нисбатан кучли нафрат билдирмоқдалар. Лекин таҳдидларнинг олдини олиш учун фақат нафрат туйғусининг ўзи етарли эмаслигини барчамиз аниқ тасаввур қилишимиз лозим.

Чунки тажриба кўрсатиб турганидек, мамлакатларнинг тараққиёт йўлига тушиши ва турли соҳаларда кўзга кўринган ютуқларни қўлга киритиши мамлакат барқарорлигига нисбатан таҳдидлар барҳам топганлигидан дарак бермайди. Назарий жиҳатдан афсуски, давлат ва сиёсат, барқарорлик учун доимо таҳдид сақланиб қолади. Гап ўз вақтида унинг олдини олиш, бартараф этишга қодир бўлган чора-тадбирларнинг мукаммал тизимини ишлаб чиқиш, жамиятнинг барча соғлом кучларидан иборат бўлган мустаҳкам қалқонни вужудга келтириш устида бормоқда.

Шукриддин ПАХРУТДИНОВ, Давлат ва жамият қурилиш магистри

«Ўзбекистон — буюк келажак сари» танловига

Тафаккурнинг таянч нуқтаси

Хоразм Маъмун академиясининг илмий ходими Матназар Абдулҳаким билан суҳбат

— Паҳлавон Маҳмуд рубоийлари билан кенг ўқувчилар оммаси кейинги таржимонлар саъй-ҳаракати туфайли бирмунча тўлиқ танишишга муяссар бўлдилар. Бу мавзудаги суҳбатимизни шоир ижодининг қайси жиҳатидан бошлашимизни маъқул топган бўлар эдингиз?

— Шоир лирик қаҳрамонининг эътиқодидан Паҳлавон Маҳмуд ҳазратлари авлиёлик мақомига эришган зотдирлар. Шунга кўра, табиийки, бу муборак сиймонинг шеърияти асосини инсонни эътиқод обиҳаёти билан поклаб, камолга етказиш ғояси ташкил этади. Мана шу ғоя аллома ижодининг ҳам, бу ижод моҳияти билан ошно бўлмоқни истаганларнинг ҳам фикрлашдаги таянч нуқтаси бўлмоғи лозим.

— Шу ўринда биз ўқувчиларни бир савол безовта қилади. Агар масала сиз айтгандек бўладиган бўлса, шоир ижодининг жаҳоншумул аҳамияти қандай бўлади? Модомики, Паҳлавон Маҳмуд ислом эътиқодининг йирик намояндаси экан, ундан қолган мероснинг ғайридин халқлар учун бирон бир аҳамияти борми ёки...

— Менимча, бу масалада ҳеч қандай «ёки»га ўрин йўқ. Бутун умуминсоний қадриятлар деб атаётганимиз маънавий бойликларнинг биз учун қадри нақадар баланд бўлса, бошқа қавмлар учун ҳам Паҳлавон Маҳмуд ижодининг-да, мумтоз адабиётимиз бошқа намояндаларининг ижодий мероснининг-да аҳамияти шу қадар улкан. Эътиқоди ўзга инсон бордию, шоирнинг даъватига қўшилмаган тақдирда ҳам, шеърда ифодаланаётган истакнинг самимийлигига шубҳа қилмайди. Демак, ўз юрагидан ҳалол истак билан ифода этилаётган ғояга гапиргувчининг садоқати уни қойил қолдирмай иложи йўқ. Шунинг ўзиёқ унинг қалбида бегона бир эътиқод эгасининг жонкуярлигига ҳурмат уйғотади-ку. Шу жиҳатнинг ўзи шоир рубоийларининг жаҳон маданияти хазинасида ҳазилакам ўрин тутмаслигини кўрсатади. Паҳлавон Маҳмуд ижодида бу мавзу ўзининг бор қирралари билан жилолантирилганки, шоир рубоийларида биз инсон эътиқоди билан бўлган турли жиҳатларнинг ғаройиб талқинларини учратамиз.

— Мана шу қирралар, мана шу жиҳатлар нимадан иборат? Қолаверса, табиий бир савол маънавият аҳлини безовта қилади: модомики, эътиқод масалалари бу мавзуга бевосита алоқадор махсус адабиётларда батафсил ишлаб чиқилган экан, бу ҳақда шеърлар битиш зарурати бормиди?

—Пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссалом «Меҳрингизни изҳор қилиб қўйинглар» деган мазмунда васият қилганлар. Эътиқодга бўлган меҳр эса инсонни ҳар жиҳатдан мукаммал кўриш истагидан келиб чиқади. Рубоий: *«Ақлимни менинг қилгувчи лол инсондир, На кофир у, на муслим у, бир ҳайрондир. Ҳақ не, гумон не, ўйланиб, йўл излаб, Икки жаҳони шу билан вайрондир».* Демак, сизнинг саволингизга қайтадиган бўлсак, мумтоз шоирларимизнинг, шу жумладан, Паҳлавон Маҳмуднинг мақсади махсус адабиётларда ишлаб чиқилган эътиқод масалаларининг тамойилларига риоя қилиш масаласи билан боғлиқ бўлган ҳар бир шахснинг ўзига хос фазилатларини яна ҳам тараққий топтириш, қалби ҳамда ақлига кўприк ташлашдан иборат бўлган.

— Бу фазилатларни ўз ҳаёт тарзига айлантириш учун ҳар бир инсоннинг риёзат «чиғириқ»ларидан ўтиш зарурати Паҳлавон Маҳмуд ҳазратлари шеъриятида қандай акс этган?

— Диққатингизни Паҳлавон Маҳмуднинг битта рубоийсига қаратиб ўтай. *«Туз тотмадим ҳеч, ишқ юрагим қон айлар, Ухламадим, ёр мени нолон айлар. Ҳолимга менинг бир дам зоҳид, Дарров ўзини фаришта эълон айлар».* Паҳлавон Маҳмуд ҳазратларининг шеърияти ғофилларни ана шундай «фаришта»лардан қайтаради. Ҳамиша ўз нуқсонларидан воқиф бўлиб, сергаклик билан маънавий машаққатлар гирдобида ҳаёт кечиришга, риёзатга даъват этади: *«Бу ҳожики Маккадан, Минодан қайтди, Зинҳор демангиз Каъбадан одам қайтди. Аждарга дўниб қайтди илон денг ҳаждан, Бир хонахароб, денгки, худодан қайтди»*— дейди шоир. Бу ҳам Паҳлавон Маҳмуднинг сизнинг менга берган саволингизга жавобидир. Каъба зиёрати — улуғ савоб. Бироқ бу савоб шундаки зоҳирий мақсадлар туфайли амалга оширилса, бунда ана шу зиёратдан кўзда тутилган мақсадга эришилмайди, балки унинг аксига гирифтор бўлинади. Ичимизда биз Каъба зиёрати туфайли ўлдиришимиз керак бўлган илон аждаҳога айланади. Шоир бу борада аввало, ўзини тафтиш қилишдан бошлайди. Рубоий: *«Сочмоққа илоҳий дурни, бил, шайман мен. Бағрим ўйилиб, ишим фиғон — найман мен. Нақд мулкни санаб кўрганида оқиллар, Заррача ҳам ҳисобга кирмайман мен».* «Нақд мулк» бу— эътиқод комиллиги. Шоир ўзини бу борада, эришган барча маънавий даражаларига қарамай, нуқсонли деб билади. «Дунёга ёпишган чирмовуқмиз ҳаммамиз, Дон топамиз,турқи совуқмиз ҳаммамиз. Эртага руҳ қушлари бир-бир учади, Биз қоламиз, чунки товуқмиз ҳаммамиз» дейдиган аҳволга тушиб қолмаслик учун муттасил маънавий курашадиган бўлди.

— Биз — ҳозирги замон ўқувчиларини сиз юқорида қайд этиб ўтган фазилатларидан ташқари Паҳлавон Маҳмуднинг замонамизга монанд яна қандай фикрлари мавжудлиги қизиқтиради? Гапнинг очиғи, биз шеъриятга аксар публицистик «кўзойнак» орқали қараб ўрганган авлодмиз. Демоқчи эдимки, Паҳлавон Маҳмуд ўз ижодидаги соф илоҳий жиҳатлардан ташқари ҳаётимизнинг қайси бир «жўнроқ» жиҳатларини қаламга олган? Моддий дунё унсурлари билан кўпроқ боғланиб қолган шоирларимиз билан муштарак фикрлайдиган жиҳатлари ҳам борми?

— Паҳлавон Маҳмуд ҳазратларининг бизга етиб келган рубоийларининг ўзиёқ ҳаёт қомусидир. Бу рубоийларда ҳаётнинг турли қирраларига оид тафаккур жилоларини кашф этиш мумкин. Рубоий: *«Тонг бу юзинг ва ундан, ёр, гул ёғилар, Хулқинг эса фасли баҳор, гул ёғилар. Хуш кечади давримиз, ёришди уфқ, Юз очади бу рўзигор — гул ёғилар».* Ҳар бир мавзу-ҳодиса инсон ва табиатнинг ҳамкорлигидан ёғилаётган гулдир, шоир фикрича. Шунинг учун ҳам ҳаёт пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссалом «Ўлимни орзу қилманглар!» деган хитобларига арзигулик шириндир. Паҳлавон Маҳмуд талқинича, табиатдан айру ҳаёт кечирган одам ҳамиша азоб-уқубатга, андуҳ-кулфатга маҳкумдир. *«Қўлда қалам толе эмас, доғ битар, Дард эканман, бир-бир униб, боғ битар. Бу боғда гулу сарву суман, сунбулнинг, Ҳар япроғида, не қилай, бир зоғ битар»* деб ёзади...

— Узр, Матназар ака, Паҳлавон Маҳмуд ижодига тааллуқли тағин бир мавзуга диққатингизни қаратмоқчи, тўғрироғи, шу борада сизнинг фикрингизни билмоқчи эдим. Бу шоир ижодида муҳаббат мавзусидир. Тўғри, тасаввуф шоирларининг ижодида муҳаббат бу—илоҳий ишқ. Бироқ улар бизнинг тушунчамиздаги муҳаббатга, эркакнинг аёлга бўлган севгисига наҳотки бефарқ бўлган бўлсалар?

— Аслида, инсоний муҳаббат, сиз айтмоқчи, эркакнинг аёлга бўлган севгиси, аслида, илоҳий муҳаббатнинг, илмийроқ қилиб айтадиган бўлсак, таркибий бир қисми деб айтсам, янглишмаган бўламан.

— Ишқи илоҳий билан ишқи инсоний бир-бирини инкор этмайдими?..

— Кўп ўринда бу икки муҳаббат бир-бирини тақозо этади. Гап инсоний муҳаббатни инсоний муҳаббатдек ардоқлашда, унга доғ туширмасликда. Келинг, яхшиси, бу мавзуга илгариги мавзумиздан ўзига хос бир кўприк ясаб ўтайлик. Рубоий: *«Ушбу жаҳонга қош сену, кўз ҳам сен, Шодлигу ғам ва ризқ ила рўз ҳам сен. Жанг ва осойиш сен, сукут-сўз ҳам сен, Ёр чеҳрасини очгучи наврўз ҳам сен».* Коинотнинг гултожи бўлган, Оллоҳи таолонинг мазкур борлиқни яратишдан бош мақсади бўлмиш инсон нима учун бу бахтдан, яъни ҳаётий муҳаббатдан маҳрум бўлиши керак экан. Демак, шоирларимизнинг ишқи ҳақиқийнинг тимсоли қилиб ишқи мажозийни олганликларининг ўзида катта ҳикмат бор. Рубоий: *«Ёдинг ила ҳар даму ҳар он тоза бўлур, Тонг ели эсар ва гулистон тоза бўлур. Байрам каби дийдамда экан дийдоринг, Хотир хушу, дил хуррам у жон тоза бўлур».* Муҳаббатнинг шоир томонидан бу қадар мўътабар деб англаниши муҳаббатнинг сиз билан бизга маълум, мутлақо дунёвий «икир-чикир»лардан кўз юмишга шоирни мажбур қилмайди. Шоир муҳаббатни таҳлил ва тафтиш қилади. Бироқ мутлақо ўзига хос бир тарзда. Паҳлавон Маҳмуд ҳазратлари гарчи *«Ит бўлайин вафоси бор одамга, Ит яхши вафоси бўлмаган одамдан»,* деб хитоб этган бўлса ҳам, ҳаётий муҳаббат, одамларнинг бир-бирига бўлган меҳри айрим пайтларда омонат эканлигидан ҳам тонмайди. Рубоий: *«Тортти сени домига ишқ-дард, тушдинг, Банд этди дилинг зулфи муаттар, тушдинг. Энди қутулдингми десам ул бирдан, Бошқасининг домига бадтар тушдинг».* Паҳлавон Маҳмуд талқинидаги муҳаббат ниҳоятда изтироблидир. Негаки инсон, алломалар таъкидлаганидек фаришта ҳам эмас, ҳайвон ҳам эмас. Одам бўлиш эса ҳамиша қийиндир. Шунинг учун ҳам инсоний муҳаббатнинг аччиқ уқубатлари ҳали бирон бир ошиқни четлаб ўтган эмас. Паҳлавон Маҳмуд талқинича, муҳаббат, ажабланарли даражада инсонни ўзига маҳкум қилиб қўйгувчи қудратга эгадир. *«Мен бир умр ишқнинг бегонасиман, Ақлнинг ҳамроҳиман, ҳамхонасиман, Дейману, лек ул парирў менга томон Юрса тамом мен яна девонасиман».* Шоирнинг муҳаббат мавзуида битган рубоийларида инсоний ишқ туйғуси илоҳий даражасида куйлангани билан, лирик қаҳрамон томонидан оилага қўйиладиган талаблар ниҳоятда қаттиқдир. Рубоий: *«Қилмаки дарбадар, сен эр бўлсанг чин, Кўзла мудом аҳли аёлинг тинчин. Девордан ошиб тушса агар шохлари, оҳ, Мевага қўл узатгай ҳар ўткинчи».* Мана, Паҳлавон Маҳмуднинг тасаввуридаги эрнинг аёл ва аёлнинг эр олдидаги бурчи. Паҳлавон Маҳмуд рубоийларида инсоний муҳаббат нақадар юксак пардаларда улуғланмасин, буюк тасаввуф шоири, албатта, ишқи илоҳий, ҳақ муҳаббатини афзал кўради, одамларни аввало ана шу муҳаббатга даъват қилади. Шоир эркак ва аёлнинг бир-бирига муҳаббатини қанчалик тиниқ тароналар билан улуғламасин, уларнинг биргаликда кечирадиган ҳаётларининг исломий талаблар асосида бўлиши зарурлигини кўндаланг қўяди. Аёлга бўлган ҳурмат ва аёлга бўлган талаб Паҳлавон Маҳмуд рубоийларида ана шу ҳурмат ва ана шу талаб билан чамбарчас боғлиқ бурч тарзида намоён бўлади. Паҳлавон Маҳмуд аёлнинг фаровон ҳаёти эркакнинг зиммасида эканлигини қайта-қайта таъкидлайди. Бу таъкид шоирнинг рубоийларида ҳеч қандай бир-икки маънолиликларсиз, аниқ тамойиллар зоҳир қилиб жаранглайди. Паҳлавон Маҳмуд ҳазратларининг рубоийлари бекиёс қомусдир.

Рўзимбой ҲАСАН суҳбатлашди.

Дунё дарчаси

Алюминий заводдаги портлаш

АҚШдаги Луизиана штатининг Гремерси шаҳрида жойлашган «Кайзер алюминиум энд кемикл» алюминий заводида портлашлар содир бўлди. Натижада корхона ишчиларидан 19 нафари оғир тан жароҳати олди. Айни вақтда иш тўхтатилиб, корхона ёпиб қўйилган.

Корхона вакилининг баёнотига кўра, портлаш сабаблари ҳали аниқлангани йўқ. Мазкур ҳодиса юзасидан текширув ишлари олиб борилмоқда.

Мухолифатчи Белградга қайтди

Таниқли серб мухолифатчиси, демократик партия раҳбари Зоран Джинжич Белградга қайтди. Уни ўз тарафдорлари қувонч билан кутиб олишди. У Белград аэропортида кўпчилик олдида сўзга чиқди. Слободан Милошевич тезроқ ўз вазифасидан кетиши ва мамлакатда эркин демократик сайловлар ўтказилиши зарурлигини айтди. Сайловгача эса ҳокимият мувaққат ҳукумат қўлига ўтиб туриши кераклигини ҳам таъкидлади. У раҳбарлик қилаётган демократик партия бутун Сербия бўйлаб ҳукуматга қарши намойишлар ўтказаётган демократик иттифоқнинг шеригидир. Мухбирларнинг хабарларига кўра, Джинжичнинг қайтиши Милошевичга ўзига хос хавф туғдиради. Гап шундаки, агар у ўз вазифасидан озод этилган Бош вазир ўринбосари Вук Драшкович раҳбарлигидаги мухолифатчилар билан бирлашиб кетса, унда Милошевичга ҳақиқий маънода хавф туғилади.

Ўз жонига қасд қилишмоқда

Кейинги бир неча йил давомида Японияда иқтисодий танглик давом этаётир. Бу ҳол оддий кишиларнинг руҳиятига ҳам қаттиқ таъсир қилаётганга ўхшайди. Мамлакат полиция бош бошқармаси эълон қилган маълумотларда айтилишича, ўтган йил давомида ўттиз икки минг саккиз юз олтмиш уч киши ўз жонига қасд қилган. Бу эса ўтган йилларда кузатилган кўрсаткичлардан ўттиз фоиз зиёддир. 6058 ўлимнинг сабаби иқтисодий қийинчиликлар билан бевосита боғлиқ экан. Ўз ихтиёрига кўра ҳаёт билан видолашган кишиларнинг тенг ярми ишсиз бўлган.

Кема ҳалокатга учради

Хитойнинг Сичуан вилоятининг Шэхун уездида йўловчи ташувчи кема ҳалокатга учради. 3 киши ҳалок бўлган, 20 киши бедарак йўқолди. Маълум бўлишича, кема пўлат кўприкка урилган ва чўкиб кетган. Фалокат содир бўлган пайтда кема бортида 40 нафар йўловчи бўлган. Улардан 12 нафари қутқариб олинган. Ҳалок бўлган 3 нафар йўловчи жасадлари ҳодиса содир бўлган жойдан анча узоқда, Фуцзян дарёсининг қуйи оқимидан топилган. Қутқарувчилар бедарак йўқолган йўловчиларни қидирмоқда.

Кимошди савдосида — олтин

Англия банки Буюк Британия давлат олтин захирасининг 125 тоннадан иборат қисмини кимошди савдосида сотишни бошлади. Мутахассисларнинг фикрича, бу ҳодиса жаҳон иқтисодиётида катта воқеа бўлади. Чунки йирик миқдордаги олтиннинг бозорда пайдо бўлиши натижасида унинг нархи сезиларли даражада пасайиши мумкин.

Кимошди савдоси беш босқичда ўтказилиб, уларнинг ҳар бирида 25 тоннадан олтин сотилади. Буюк Британия молия вазирлиги савдодан тушган пулларга дунёнинг етакчи валюталари - АҚШ доллари, евро ҳамда Япония иенасини сотиб олишни режалаштирган. Маълумотларга кўра, ҳозир Швейцария давлати ҳамда Халқаро валюта жамғармаси ҳам катта миқдорда олтин сотиш режасини кўриб чиқмоқда. Улар Англия банки ўтказаётган савдо натижасига қараб иш кўрмоқчи.

Яна евро ҳақида

Буюк Британия пойтахти биржасида евронинг долларга нисбатан қиймати 1,02 кўрсаткичга тушиб кетди. Бу сўнгги ой мобайнидаги энг паст кўрсаткичдир. Умуман йилнинг биринчи ярмида Европанинг умумий валютаси долларга нисбатан 10 фоиз пасайган. Европа марказий банки бу ҳолдан жиддий ташвишда.

Вулқон қайта жонланди

Индонезия шарқидаги Флорес оролида жойлашган Левотоби вулқони қайта жонланганидан кейин маҳаллий аҳоли бу ерлардан зудлик билан кўчирила бошланди. Вулқон оғзидан чиқаётган моддалар бир километргача юқорига кўтарилиб, яқин-атрофда жойлашган шаҳар ва қишлоқларни чанг-тўзон билан қоплаётир.

Автоҳалокат оқибатлари

Мексиканинг Коауила штатида автоҳалокат рўй берди. Йўловчига тўла автобус катта тезлик билан оғир трейлерга келиб урилди ва ёниб кетди. Ҳалокат оқибатида 14 киши қурбон бўлди, 23 киши оғир жароҳат олди. Полиция мазкур фожианинг сабабларини қидирмоқда.

ГЕРМАНИЯ. Гамбург шаҳри кўриниши. 811 йилда Ҳаммабург номи билан ташкил топган. Майдонининг катталиги бўйича иккинчи ўринда турадиган йирик савдо ва порт шаҳри ҳисобланади. Аҳолиси — 3.3 млн.

Гамбург Германиядаги энг кўкка бурканган шаҳар. Майдонининг 41 фоизини сайилгоҳлар, боғлар, томошагоҳлар ва ўрмонлар ташкил қилади. Жаҳоннинг энг йирик портларидан бири бўлган Гамбург порти 75 кв.км. майдонга эга бўлиб, шаҳарнинг ўндан ортиқ жойида жойлашган.

Энг кучли ва чидамли аёл

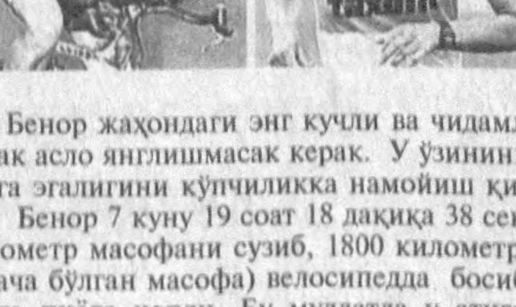

Астрид Бенор жаҳондаги энг кучли ва чидамли аёллардан бири, десак асло янглишмасак керак. У ўзининг ана шундай сифатларга эгалигини кўпчиликка намойиш қила олди. Гап шундаки, Бенор 7 куну 19 соат 18 дақиқа 38 секунд давомида 38 километр масофани сузиб, 1800 километрни (Берлиндан Римгача бўлган масофа) велосипедда босиб ўтди ва 422 километрга пиёда чопди. Бу муддатда у атига 8 соату 30 дақиқа ухлади, холос. Астрид Бенор эришган натижасига кўра, аёллар ўртасида жаҳон рекордини ўрнатган мексикалик Салвия Андонидан 2 ярим кун кўп чопиб, жаҳон рекордини янгилади.

Бенорга устозлик қилган Асел Плантиконинг айтишича, шогирдининг бундай муваффақиятларни қўлга киритиши осон кечгани йўқ. Аксига олиб, у белгиланган масофани велосипедда босиб ўтаётганида тез-тез ёмғир ёғиб, шамол кучли бўлди. Югураётганида эса, аксинча, кунлар қуёшли бўлди.

У ҳозир 41 ёшда. 3 нафар фарзанднинг онаси.

Эришилган ғалабадан сўнг Астриднинг тинчи йўқолди. У янгидан-янги муваффақиятлар учун яна машғулотларга зўр бермоқда.

Худоёр ҲАМИДОВ тайёрлади

Болалар яйрамоқда

Қорақалпоғистон Республикаси шаҳар ва туманларида болаларнинг ёзги таътилини қувноқ, яйраб-яшнаб ўтказиши учун оромгоҳлар олдиндан шай қилиб тайёрланган эди. Биз шу муносабат билан Қорақалпоғистон Республикаси касаба уюшмалари кенгаши раисининг ўринбосари Давлатбой Ниёзовга мурожаат этдик.

— Экологик муҳитни яхшилашда Қорақалпоғистон Республикасида катта ишлар амалга оширилмоқда. Шаҳар ва туманларда, овулларда ободонлаштириш, кўкаламзорлаштириш ишлари тобора яхшиланаяпти. Буларнинг ҳаммаси болаларимизнинг ёзги таътилни қувноқ ўтказиши учун янги-янги оромгоҳларни вужудга келтириш имконини бермоқда.

Мактаб ўқувчиларининг ёзги дам олишини ташкил этишда ва уни муваффақиятли ўтказишда Қорақалпоғистон Республика Жўқорғи Кенгеси, республика Вазирлар Кенгаши тадбирий режаларни амалга оширди. Республика Халқ таълими вазирлиги, шунингдек, ҳуқуқий тарғибот, савдо, тиббиёт, маданият идоралари раҳбарлари ёзги дам олиш оромгоҳлари ишларини тубдан яхшилаш бўйича аниқ вазифаларни белгилаб олдилар.

Шаҳар ва туманларда уч сменада ишлайдиган 33 та соғломлаштириш оромгоҳларида 10840 дан кўпроқ бола дам олаяпти. Шунингдек, Тошкент вилоятлари туманларида соғломлаштириш оромгоҳларида қорақалпоғистонлик 2500 дан кўпроқ бола ҳордиқ чиқариб, даволанади.

Реймбой ЕШИМБЕТОВ, «Ўзбекистон овози» мухбири

«Дунё шаҳарлари» ўйланмаси

Азиз муштарийлар, куйида изоҳлари баён этилган номларни топиб, шакллардаги рақамли хонадан «занжир» ҳолида ёзиш билан ўйланмани ҳал этиб шаҳарларга оид билимларингизни синаб кўринг.

1. Тожикистонда асримизнинг олтмишинчи йилларида ташкил топган нурчилар шаҳри. 2. Бухоро вилоятидаги туман маркази. 3. Ўрта денгиздаги оролга номдош республика пойтахти. 4. Пойтахтимиз вилоятидаги қадимги номи Қовунчи бўлган шаҳар. 5. Франциядаги йирик шаҳар. 6. Германиядаги йирик саноат марказларидан бўлган шаҳар. 7. Жанубий Голландиянинг маъмурий маркази, шимолий денгиз соҳилида жойлашган, Нидерландиядаги шаҳар. 8. Гвинея қўлтиғи соҳилидаги кўркам шаҳар. 9. Кения давлати пойтахти. 10. Туркиядаги йирик шаҳар. 11. Покистондаги Панжоб вилоятининг маъмурий иқтисодий маркази. 12. Марокашдаги шаҳар. 13. Кунчиқар мамлакат пойтахти. 14. Ҳиндистоннинг Уттар Прадеш штатидаги шаҳар. 15. Ўзбекистон жанубидаги шаҳар. 16. Булғориядаги оромгоҳларга бой шаҳар. 17. Бобурийлар давлати пойтахти бўлган Жамна дарёси соҳилидаги шаҳар. 18. Сочи ҳудудидаги иқлимий оромгоҳ маскан. 19. Болтиқ бўйидаги республика пойтахти. 20. Ўрта Осиёдаги автомобилсозлар шаҳри. 21. Тошкент вилоятидаги кончилар шаҳри. 22. Фарғона водийсидаги вилоят маркази. 23. Қарши шаҳрининг қадимий номларидан бири. 24. Жанубий Америкадаги давлат пойтахти. 25. Ёқутистондаги шаҳар. 26. Оврўпадаги қадимий пойтахт. 27. Мусулмон оламининг муқаддас шаҳри. 28. Нил дарёси соҳилидаги йирик сув иншооти бунёд этилган шаҳар. 29. Ҳиндистоннинг Махараштра штатидаги шаҳар, муҳим савдо-транспорт манзили. 30. Грузиядаги шаҳар. 31. Шарқий Сибирнинг жанубий ҳудудидаги вилоят маркази. 32. Мирзо Улуғбек номидаги жаҳонга машҳур халқаро конференция муассасаси жойлашган мамлакатимиздаги шаҳар. 33. Ўрта Осиё халқлари ўртасидаги машҳур бўлган тўқилиши ва пишиқлиги жиҳатидан беқасамга ўхшаш газлама ватани бўлган Ҳиндистондаги шаҳар. 34. Қора денгиз бўйидаги оромгоҳлари билан дунёга танилган шаҳар. 35. Қишки олимпиада ўйинлари бўлиб ўтган Оврўподаги шаҳарлардан бири. 36. Дунёда биринчи кроссворд газетада эълон қилинган Жанубий Африка Республикасидаги шаҳар. 37. Франциянинг ғарбий ҳудудидаги шаҳар, йирик денгиз бандаргоҳи. 38. Эроннинг тарихий шаҳар. 39. Россия ҳудудидаги Ока — Дон пасттекислигининг марказидаги вилоят маркази. 40. Ғарбий ярим шардаги мамлакатнинг биринчи президенти номи билан аталувчи пойтахт.

Муаммонома

Шакл атрофидаги айланалардан бош ҳарфни топиб бир хил миқдордаги айлана қолдириб ўқинг. Ундан дунёга танилган шаҳар номи аён бўлади.

Тузувчи: Фозилжон ОРИПОВ

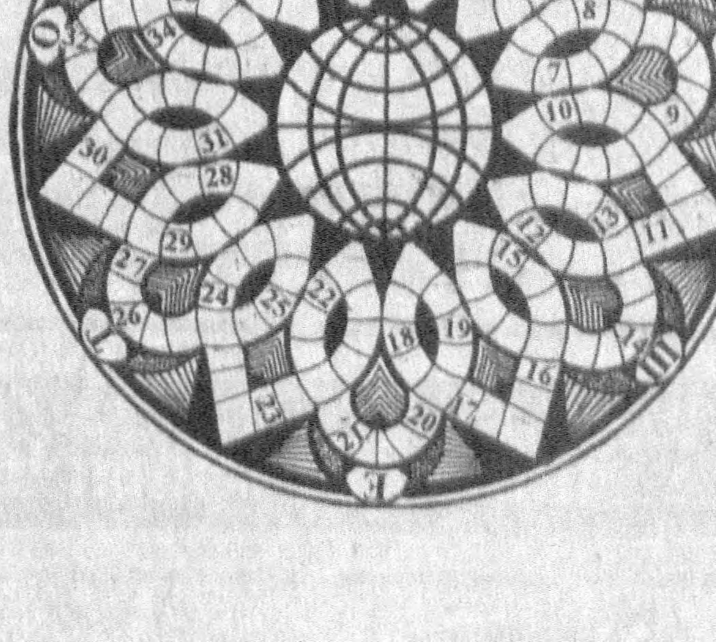

«Қалам мадҳи» ўйланмасининг жавоблари:

Очқич сўзлар:

1. Янглиғ. 2. Урма. 3. Рост. 4. Адаб. 5. Зиё. 6. Хати. 7. Жон. 8. Тенг. 9. Ҳақ.

Шеър:

Ҳуррият қалами ихтиёрингда,
Буни сенга берди қонуни асос.
Бу қалам саодат таржимонидир,
Бизнинг улуғ қонун одамзодга хос.

Миллий равнақ кўзгуси

Халқимизнинг ўтмиши, миллий тарихимиз хилма-хил, турли-туман удум, урф-одат ва анъаналарга бой. Шулардан бири, — янги туғилган чақалоққа, — фарзандимизга исм, ном қўйиш. Ҳатто, бундан ҳам кўпроқ — ўз зурриётига чиройли, яхши, фарзанди униб-ўсиб, катта бўлганда ҳам ўз исмидан уялмайдиган ном қўйиш ота-онанинг муҳим, масъулиятли вазифаларидан бири бўлган. Болага қўйилган исм катта тарбиявий аҳамиятга эга бўлиб, у ота-она, халқ, мамлакат орзу-умидларини, уларнинг олийжаноб истак, ният ва мақсадларини ўзида ифода этган. Халқимиз ўзининг энг яхши фарзандларини, уларнинг «исми жисмига мос» эканлиги боис, алоҳида ардоқлаган.

Қисқа қилиб айтганда, халқимизнинг удумларига кўра, чақалоққа исм қўйиш анъанаси, ҳамиша, энг яхши ниятлар билан чамбарчас боғлиқ ҳолда, яъни турмушимиз маданияти, ҳаётимиз тарзига монанд равишда, юз берган. Демакки, мазкур амалиёт муайян ижтимоий-тарихий, этнографик, диний-ахлоқий, миллий, мафкуравий ва ҳакозо маъно ҳамда мазмунга эга бўлиб, халқимиз миллий ривожи, равнақининг ўзига хос кўзгусидир.

Ушбу соҳага илм-фан ва ҳаётий амалиёт нуқтаи назаридан кўз ташлаш, шубҳасиз, мураккаб, машаққатли ҳамда шонли тарихимизни янада тўлароқ, чуқурроқ англаш, шунингдек, истиқболимизни теран тасаввур этиш имкониятини беради. Зеро, барча соҳаларда комилликка эришиш зарурати бизга ҳамма ёқдан, — ҳам тарих қаъридан, ҳам замона уфқларидан, — ўзининг даъваткорона ишораларини юбормоқда.

Филология фанлари доктори, профессор Эрнст Азим ўғли Бегматовнинг «Ўзбек исмлари маъноси» (Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 1998. — 608 б.) номли изоҳли луғати айни шу йўлдаги мақсадларга эришиш вазифаларини адо этишга бағишланган.

Ундан халқимиз ўз фарзандларига минглаб йиллар давомида қўйиб келаётган, 1500 га яқин, ранг-баранг номлар ўрин олган. Китобда уларнинг этимологик (келиб чиқиш) маъноси, мазмуни шарҳланган ва исмларнинг лотин алифбосида ёзилиши ҳам кўрсатиб ўтилган.

Луғатнинг адади 5000 та бўлсада, ўйлаймизки, у ҳар бир ўзбек хонадонидаги энг севимли нашрлардан бири бўлиб қолади.

Мамлакатимиз йўлбошчиси — Ўзбекистон Президенти И.А.Каримов томонидан мутлақо ҳақли равишда таъкидланган фикр — тарихнинг миллатимизнинг чинакам тарбиячисига айланиб бораётганлигини ушбу қимматли нашр руҳиятидан ҳам бемалол сезиш мумкин. Зотан, китоб билан танишар экансиз, аждодларимиз фарзандлари аталган ва ҳозир ҳам аталаётган номлар, бамисоли бир бутун яхлит занжир каби, барчамизни, шунингдек, тарихий ўтмишимиз ҳамда ҳозирги воқелигимизни, ўзаро боғлаб турганини кўрмай сира илож йўқ. Айни пайтда, бу ерда тарихнинг ўта зукко, талабчан тарбиячи, унинг адолатли ва қаттиққўл сабоқгоҳ эканлигини шундан ҳам кўриш мумкин-ки, унда ижобий ва салбий саҳифалар, кўпгина ҳолларда, айқаш-чайқаш бўлиб кетган...

Хўш, биз буни нималарда кўрамиз? Авваламбор, қуйидагиларда:

Биринчидан, фарзандларга исм қўйиш, ҳамиша, халқимизнинг моддий турмуши, ҳаёт тарзи, маънавий маданияти даражаси билан чамбарчас боғлиқ бўлган, уларда ота-онанинг орзу-армонлари, яхши ниятлари, мақсадлари ифодаланган. Масалан, болаларнинг: ўртасида ўлим кўп бўлган даврларда Турсун (ой), Турғун (ой), Ўлмас (ой), Юрсин(ой); ҳаёт қийинчиликларига чидамли бўлишлари учун Тош(хон), Темир(а), Маҳкам (ой); жангу жадалларда омон қолишини истаб, Қиличбек, Ханжар, Калқонбой; моҳир уста бўлишини тилаб, Тешабой, Болтабой; узоқ умр кўришини хоҳлаб,Чинор (ой), Садабой, Арчабой; кучли, қўрқмас бўлишини орзу этиб, Йўлбарс, Арслон, Бўри, Лочин, Бургут каби исмлар уларга қўйилган.

Иккинчидан, ҳатто, айрим «хунук» исмлар ҳам фарзандларга фақат яхши ният билан берилган. Биз бу ерда ёвуз кучларни норасидаларга яқинлаштирмаслик мақсадида қўйилган ёки уларни ёмон кўзлардан асраш истагида уларга берилган Саримсоқ, Ёмонбола, Итолмас, Итемас, Алданбой, Алданой, Янглиш ва ҳоказо исмларни назарда тутмоқдамиз.

Учинчидан, фарзандларга исм қўйишда гўзаллик, нафосат, қадр-қиммат маънолари ҳам алоҳида ўрин тутган. Дурдона, Дурбек, Зумрад, Гавҳар, Марварид, Ёқутой, Маржонбиби, Лаълихон, Раъно, Олтиной, Кумушбиби, Одилбек, Жасурбек, Қаҳрамон, Қўрқмас каби номлар бундан далолат беради.

Тўртинчидан, илк диний эътиқодлар асосида, чақалоқларга Ойбуви, Ойхон, Ойқиз, Юлдуз, Хумор, Чўлпон (ой), Ойпарча, Ойманглай, Кунтуғди, Ойтуғди, Тангриқул, Тангриберди ва ҳакозо номлар ҳам берилган.

Бешинчидан, юртимизга ислом динининг кириб келиши халқимизнинг ўз фарзандларига ном қўйишларида муайян янги босқич бўлди.

Беруний мукофотига номзодлар

Қуръони Каримда таъкидланганидек, Аллоҳ — «гўзал яратувчи» бўлиб, «У барча нарсани чиройли қилиб яратган зотдир». Аллоҳ ўзининг Ер юзидаги халифаси, — муовини, ўринбосари, — Одамни, Инсонни ҳам, ўзининг гўзал сифатларига муқояса этиб, яъни «энг гўзал шаклу-шамоилда» яратди, унга барча фаришталарни сажда қилдирди. Демак, Одамдаги барча фазилатлар, жумладан уларга қўйиладиган исмлар ҳам, гўзал, чиройли бўлмоқлари лозим. Қуръони Каримда Аллоҳнинг (99 та) «гўзал исмлари» ҳақида гапирилиб, мусулмон илоҳиётида улар камолотга эришишнинг тимсоллари ҳисобланадилар. Масалан, ар-Раҳмон, ар-Раҳим, ал-Малик, ал-Қуддус, ас-Салом, ал-Мўмин, ал-Азиз, ал-Жаббор, ал-Мутакаббир, ал-Холиқ, ал-Бориъ, ал-Мусаввир ва бошқалар, Аллоҳ сифатларидан келиб чиқиб, улар билан инсонлар фарзандлари исмларининг аталиши кишиларни яхшиликка, эзгуликка чорлайди, уларга илоҳий фазилатларни доимо такрорлаб, эслаб туриш имкониятини беради. Бундан ташқари, мусулмонча ном қўйиш одамларни кибру ҳавога берилмасликка, шу билан бирга, ўзларини ерга урмасликка, яъни улар фақат Аллоҳга итоат этувчи, унинг амрига бўйсунувчи бандалар эканлигига, шунингдек, ердаги ўз вазифаларини ҳам унутмасликлари зарурлигига ишора қилади. Шу муносабат билан Ҳадислардаги ушбу фикр диққатга сазовор: «Аллоҳ таологa кишиларнинг исмлари ичида севимлиси Унга банда деган мазмунни берадиганидир. Номларнинг ичида ростроғи ҳаракатчан, деҳқон кабилардир». Шу муносабат билан ўзбек фарзандларига Абдулла, Абдуғани, Абдураҳмон, Абдураҳим, Абдусалом, Абдусаттор ва Ғайрат, Омил, Деҳқон, Азамат каби номларнинг берилиши кенг тарқалди.

Булардан ташқари, ўзбек-мусулмон ном қўйиш амалиётида пайғамбарлар, халифалар, саҳобалар, азиз-авлиёлар, пайғамбарлар фарзандлари, қариндош-уруғларининг номлари, сифатлари билан боғлиқ исмлар қўйиш ҳам урф бўлган.

Олтинчидан, халқимизнинг ўз фарзандларига исм қўйиш амалиётининг, уларнинг тарқалиш доираси ва келиб чиқиш асосларига кўра, қуйидаги йўналишларини қайд этиш мумкин: умуммиллий, умумудум исмлар; маҳаллий, минтақавий исмлар; муайян оилавий доирада маълум исмлар; маънавий маданият, нозик дид, гўзаллик, нафосатга доир майллар билан боғлиқ исмлар; ахлоқий-тарбиявий омиллар билан боғлиқ исмлар; бир нечта номни англатувчи сўзлар бирикмасидан ташкил топувчи, шунингдек, бошқа халқлар тилларидан ўзлаштирилган исмлар ва ҳакозолар.

Еттинчидан, халқимиз ўз эркини, мустақиллигини қўлдан берган, мустамлакачилик, хусусан, мустабидчилик асоратларига тушган даврда унинг фарзандлари учун ноанъанавий бўлган қатор номлар истеъмолга кирди. Бундай исмлар соҳибларининг шу кунда муайян ноқулайликларни ҳис этаётганликлари ҳам сир эмас. Ёки бўлмаса, шу даврда анъанавий номлар ҳам расмий қайд этиш ҳужжатларига кўплаб қўпол хатолар билан ёзилди.

Фарзандларимизга исм қўйишда ҳаётий шароитлар, анъаналар, эътиқодий тасаввурлар ва бошқа ҳолатлар жиддий аҳамият касб этар эканлар, демак-ки, миллий истиқлол мазкур жабҳага ҳам туб жиддий ўзгаришлар шабодасини олиб келди.

Мустақил Ўзбекистон Республикасининг Оила Кодексида боланинг исм, ота исмини ва фамилия олиш ҳуқуқлари, миллий хусусиятларимиз инобатга олинган ҳолда, белгилаб қўйилди. Исм қўйиш соҳасидаги, ҳозиргача мавжуд, асоссиз ҳамда адолатсиз тўсиқлар бартараф этилди, унга оид муайян эркинликлар мустаҳкамланди.

Э.А. Бегматов қаламига мансуб, кўп йиллик машаққатли изланишлар натижалари жамланган, асарни ўқир экансиз, юқоридаги фикрларнинг ҳаммасига иқрор бўласиз. Нашр, унинг муаллифининг эътирофича, асло тугалланганликка, мукаммалликка даъво қилмайди. Ушбу соҳа ўзининг кўплаб заҳматкашларини кутмоқда. Бироқ, шундай бўлса-да, у, ўзининг ҳозирги кўринишида ҳам, халқимиз, миллатимиз тарихига, унинг асрлар давомидаги тадрижий ривожига дахлдор, қимматли манба, ўз фарзандларига чиройли, гўзал, мафтункор, уларни олийжаноб мақсадлар томон йўналтирувчи исм қўймоқни ихтиёр этган ота-оналарга ҳамда буни қайд этувчи расмий давлат идоралари учун муҳим қўлланмадир.

Фикримизча, Э.А. Бегматов, ушбу қимматли нашрнинг муаллифи сифатида, Фан ва техника соҳасида Абу Райҳон Беруний номидаги Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофотига, мутлақо ҳақли равишда, тавсия этилган.

Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ,
фалсафа фанлари доктори

«Шарқда порлаган юлдуз»

Англия пойтахтида чиқадиган нуфузли газеталардан бирида ана шундай сарлавҳа остида спорт шарҳи босилди. Мухбир қизлар ўртасида «Уимблдон» халқаро турнири ғолиби тошкентлик Ирода Тўлаганова ҳақида ўз мулоҳазаларини баён этган. Унинг эътироф этишича, бундай нуфузли мусобақада ҳали шу пайтгача Осиёдан ҳеч бир теннисчи қатнашмаган ва зафар ҳам қозонмаган. Ҳа, шундай бўлди. Номини миллионлар ҳурмат билан тилга оладиган бўлиб қолган Ирода юртимизда жисмоний тарбия ва спортга, хусусан теннисга алоҳида эътибор берилаётганини амалда намойиш қила олди.

«Уимблдон» дегани Улкан тож демакдир. Бу мусобақанинг тарихи узоқ ўтмишга бориб тақалади. Қарийб 122 йилдан бери анъанавий равишда ўтказиб келинаётган бу турнирда ажойиб юлдузлар намоён бўлган. Эндигина 17 баҳорни қаршилаган Ирода қалбига ватанпарварлик туйғусини туюб, юрт ишқида саъй-ҳаракат қилиб келмоқда. Унинг тимсолида спорт Ватан довруғини дунёга ёйишнинг муҳим омилларидан экани яна бир бор кўринди. Умуман, бу қиз учун Аёллар йили омадли келди. У хорижда ўтказилган халқаро мусобақаларда эришган ютуқлари, «Тошкент Опен» баҳсларидаги мароқли ўйинлари билан маҳорати тобига етганини намойиш этган.

Ўйлаймизки, лаёқатли бу қиз Президентимизнинг оталарча табрикларидан руҳланиб, яқин келажакда катталар ўртасида ҳам ажойиб ғалабаларни қўлга киритади.

Ўктамбек УЛУҒБЕКОВ

ТАШКИЛОТ

«ВАЗ», «Москвич», «ГАЗ-24», «ГАЗ-53», «УАЗ», «ЗИЛ», «МАЗ», «КамАЗ» автомобиллари учун эҳтиёт қисмларни

сотади

ҲАҚ ТЎЛАШ – ПУЛ ЎТКАЗИШ ЙЎЛИ БИЛАН

Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти доирасида харидорнинг омборхонасигача бепул етказиб бериш мумкин

Манзил

Тошкент, Нукус кўчаси, 29 («Ўзбекистон» маиший хизмат кўрсатиш уйи) — Мўлжал Шимолий темир йўл вокзали.

Телефон: 54-49-11. Факс: 54-56-97 Пейжер: (067) 90-79

Тошкент вилояти Чиноз туманидаги Зебинисо номли 45-ўрта мактаб томонидан 1988 йилда Усмонов Бахтиёр номига берилган № 066714 рақамли ўрта маълумот тўғрисидаги аттестат йўқолганлиги туфайли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

«Ўзавтодарё» агентлиги томонидан Бухоро шаҳридаги 2524-автожамланмаси номига берилган 0034355, 0034382, 0034400, 0034442, 004472, 0034482, 0034511, 0034534, 0034337, 0034483, 0034568, 0034037, 0034065, 0034084, 0034127, 0034157, 0034168, 0034197, 0034220, 0034060, 0034169, 0034258 рақамли шаҳар ва шаҳарлараро юклар ташиш ҳуқуқини берадиган лицензияли карточкалари йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Савдо баракали бўлди

Республика Кўчмас мулк биржаси марказий аппаратида ўтказилган кимошди савдолари баракали бўлди. Кимошди савдосида Жиззах вилояти, Бахмал тумани «Ўсмат» қишлоғида жойлашган 9 сонли АЁҚШ 1 млн. сўмга, Андижон вилояти «Боғишамол» даҳасида жойлашган 3 сонли АЁҚШ 4 млн. 600 минг сўмга, Тошкент вилояти, Оҳангарон туманида жойлашган 61 сонли АЁҚШ 7 млн.сўмга, Андижон вилояти, Андижон тумани «Исмоилов» номли жамоа хўжалигида жойлашган 1«А» сонли АЁҚШ 14 млн. сўмга, Андижон вилояти, Хўжаобод тумани, «Ўзбекистон» жамоа хўжалигида жойлашган 68 сонли АЁҚШ 8 млн. 500 минг сўмга, Тошкент вилояти, Оҳангарон туманида жойлашган 60 сонли АЁҚШ 9 млн. 500 минг сўмга, Самарқанд вилояти, Каттақўрғон тумани, «Катта араб» жамоа хўжалигида жойлашган 86 сонли АЁҚШ 1 млн. 400 минг сўмга сотилди.

Эверестни илк бор ким ишғол этган?

Шу кунгача биз билардикки, дунё томи бўлмиш Эверестнинг 8848 метрлик чўққисини 1953 йили янги зеландиялик Эдмунд Хиллари ва непаллик йўл бошловчи Шерп Тензинглар дунёда биринчи бўлиб ишғол этган, деб. Бироқ эндиликда бу қараш йўққа чиқмоқда.

Гап шундаки, америкалик альпинист-олим Эрик Симпсон бошлиқ «Нова» экспедицияси яқинда ўша тоғда чўққини энг биринчи ишғол этганларнинг жасадини топишди. Улар англиялик Жорж Мэллор ва Эндрю Ирвинлар бўлиб, 1924 йили шу чўққига кўтарилишган.

«Нова» экспедицияси чўққига 615 метр қолганда Жорж Мэллорнинг жасадига дуч келишган. Марҳум альпинистнинг жасади совуқ ва қуруқ ҳавода яхши сақланган эди. Ҳатто унинг комбинезон ва ботинка, қўлқопу арқонлари-да ўша-ўша ҳолда турарди.

Маълумотларга қараганда, Мэллор Эверестга «Кодак» фотокамерасини ҳам олиб кетган экан. Бироқ экспедиция аъзолари ҳали уни топишолганларича йўқ. Агар топишганда эди улар қачон ҳалок бўлган — чўққига чиқаётгандами ёки чўққидан тушаётгандами, шуни аниқлаш мумкин эди.

Ҳозирча бир умид бор — у ҳам бўлса фотокамерани иккинчи альпинист Эндрю Ирвин олган бўлиши мумкин, деган. Экспедиция унинг жасадини янада пастроқдан топишга умид боғламоқда ва қидирув ишларини давом эттиришмоқда.

Жорж Мэллорнинг жасадини эса унинг қариндошлари розилигига кўра, ўша тоғ қиялигига кўмишди.

Корхоналар, муассасалар, савдо ташкилотлари ва тадбиркорлар диққатига!

«Тошкентсут» ҳиссадорлик жамияти

Қадоқланган сут ва сут маҳсулотлари: сут, қаймоқ, сметана, юмшоқ парҳезли сузма, гўдак болалар учун сут ҳамда турли мева шарбатларини пул ўтказиш йўли билан

СОТАДИ

Бизнинг манзил:
Тошкент шаҳри, Чилонзор 26-мавзе, «Тошкентсут» ҳиссадорлик жамияти.
Телефонлар: 72-05-80, 72-42-91.

Ўзбекистон Акциядорлик тижорат саноат-қурилиш банки

«Ўзсаноатқурилишбанк»

мижозлар учун уларнинг вақтларини тежаш ва ишларини енгиллатиш мақсадида қуйидаги

«Ишонч»

телефонини маълум қилади
133-64-03

Ушбу телефон соат 9.00 дан 18.00 гача Сизга «Ўзсаноатқурилишбанк»и тизимида иш фаолиятини янада яхшилаш мақсадида берган фикр ва мулоҳазаларингизни қабул қилиш учун хизмат қилади.

Банк бошқаруви

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов тумани ҳокимлиги томонидан 1998 йил 3 декабрда Алимходжаев С.С. номига берилган № 0508486 рақамли тадбиркорлик гувоҳномаси йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси раҳбарияти ва шахсий таркиби ДБҚ масъул ходими **Тоҳириддин Нуриддинович САЙФУДДИНОВнинг** вафот этганлиги сабабли марҳумнинг оила аъзолари ва қариндош-уруғларига чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Ҳамиша биз билан бирга бўлинг!

Реклама ва эълонлар учун телефонлар:
«Ўзбекистон овози» — 133-47-80, 133-38-55
«Голос Узбекистана» — 136-26-70,
«Осиё бозори» — 133-06-83

Бош муҳаррир
Азим СУЮН

Таҳрир ҳайъати
Абдулла ОРИПОВ
Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ
Азиз НОСИРОВ
Қозоқбой ЙЎЛДОШЕВ
Ислом ШОҒУЛОМОВ
Норбобо ШАКАРОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари)
Алимқул СУЛТОНОВ (бош муҳаррир ўринбосари)
Андрей ОРЛОВ (бош муҳаррир ўринбосари «Голос Узбекистана»)
Бахтиёр ҲАМИДОВ (масъул котиб — «Ўзбекистон овози»)
Валерий ЛАБАРЕШНИХ (масъул котиб — «Голос Узбекистана»)

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ
ГОЛОС УЗБЕКИСТАНА

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

БЎЛИМЛАР:
Сиёсат — 133-20-36
Иқтисодиёт — 133-76-04
Маънавият — 133-07-20
Хатлар ва оммавий ишлар — 133-12-56, 136-55-16
Ахборот — 133-76-04
Котибият — 133-21-43

Факс — 133-38-55, 133-47-80, 133-73-43, 133-06-83

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Андижонда — 25-16-16;
Бухорода — 23-51-40;
Гулистонда — 25-16-22;
Жиззахда — 3-29-44;
Навоийда — 3-39-20;
Наманганда — 6-43-43;
Нукусда — 222-70-12;
Самарқандда — 35-20-54;
Тошкентда — 133-12-56;
Урганчда — 226-51-35;
Фарғонада — 26-46-84;
Қаршида — 3-25-79;
Термизда — 3-79-98.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000. ТОШКЕНТ. МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ.

Навбатчи муҳаррир *Юсуф ЖЎРАЕВ*, навбатчи *Бобомурод РАЙИМОВ*

Газета «Ўзбекистон овози»нинг компьютер марказида терилди ва саҳифаланди. Саҳифаловчи-дастурчи Бахтиёр ФАЙЗУЛЛАЕВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Рўйхатдан ўтиш тартиби №00004
Газета офсет усулида, А—2 форматида, 18.117 нусхада босилди.

Ҳажми 2 босма табоқ.

«Ўзбекистон овози» материалларини кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.

Г — 0532

Босишга топшириш вақти – 21.00.
Топширилди – 21.20
1 2 3 4 5 6.

СОТУВДА ЭРКИН НАРХДА